

Arthur S. Maxwell

Kako čitati Bibliju

Nakladnik
ZNACI VREMENA
www.znaci-vremena.com

Izvornik
How to Read the Bible
by Arthur S. Maxwell

Urednik
Mario Šijan

Prijevod
Naum Stojšić

Lektura
Ljerka Koren

Prijelom
Miroslav Vukmanić

Tisak
ZNACI VREMENA
Zagreb 2015.

Arthur S. Maxwell

Kako čitati Bibliju

Treće izdanje

*Biblijski navodi uzeti su
iz Zagrebačke biblije,
Kršćanska sadašnjost,
Zagreb 1999.*

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 000915510

www.nsk.hr

ISBN 978-953-183-154-3

Čitajte Bibliju sami i uvjerite se.
Budite ustrajni.
Polako. Pomnjivo. S poštovanjem.
S očekivanjem.
Bit ćete divno i bogato nagrađeni!

Arthur S. Maxwell

Sretan je čovjek čija duša u kušnji
obiluje poznavanjem Pisma, i koja
nalazi zaklon u Božjim obećanjima.

Ellen G. White

Uvod

Mnogi ljudi danas uopće ne otvaraju Bibliju ili Sveto pismo. Kažu da za to nemaju vremena niti sklonosti. Imaju previše posla. Toliko toga treba pročitati, a uz to ima mnogo televizijskih emisija i različitih sadržaja koje vrijedi pogledati.

Drugi, dovoljno iskreni, jednostavno priznaju da im čitanje Biblije ne pričinjava nikakav užitak. Ona im je, kako kažu, jako teška, previše suhoparna, zastarjela i dosadna. Neki pak jednostavno ne znaju kako započeti. Dobili su Bibliju na poklon, ili je kupili, ali nemaju pojma što bi s njom. Ne protive joj se i ne odbacuju je, nego su jednostavno zbunjeni. Malo su je pregledali i odlučili je odložiti za neka druga vremena.

Problem, dakako, nije u knjizi, već u tome kako je čitamo. Budući da je Bib-

lija posve različita od svih knjiga, mora joj se drukčije pristupiti.

Biblija zapravo nije preteška niti suhoparna, a još manje zastarjela ili dosadna. Ako se pravilno čita i razumije, ona postaje najljepšom ikad napisanom knjigom. Njezina radnja i zapleti pružaju više uzbuđenja od bilo koje radnje kakvog suvremenog romana.

Ispravno čitanje Biblije može biti najzahvalnije zanimanje. U Bibliji su sadržane mnoge trajne vrijednosti i sabrana vjekovna mudrost koja nam može pomoći da razumijemo život; u njoj su razjašnjena mnoga teška pitanja koja nas zbunjuju i uznemiravaju. U Bibliji se nalazi najčudnovatija objava Božje ljubavi prema čovjeku, sa svim onim što ona može značiti za pojedinca, bez obzira je li riječ o ohrabrenju za svakidašnji život ili o nadi u bolju budućnost.

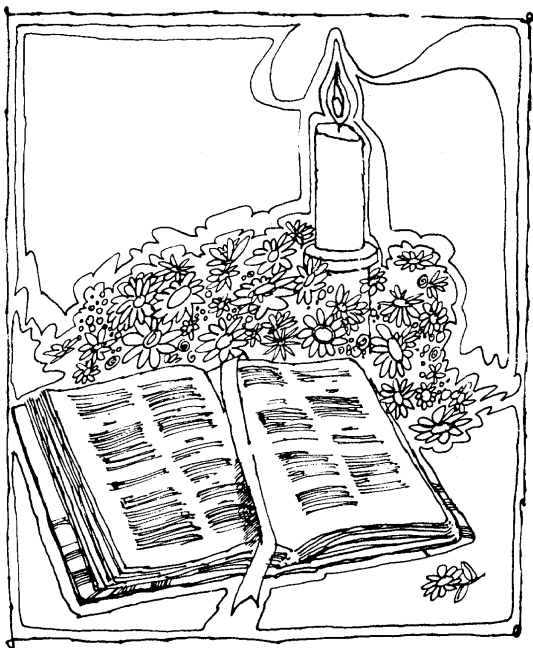
Knjižica *Kako čitati Bibliju* nastala je u nakani da čitatelju pomogne otkriti dragocjenosti biblijskih istina. Pisana jednostavnim jezikom, ona predlaže najbolji

put za početak čitanja i upućuje čitatelja na ono što će uslijediti. Ukratko se bavi pitanjima s kojima se početnik najčešće susreće, poteškoćama na koje nailazi i nedoumicama koje treba riješiti.

Pomogne li vam ova knjižica da se počnete zanimati za Bibliju, da na njezinim stranicama pronadete ljepotu koju dosad niste opažali, i otkrijete kako Biblija nije samo Knjiga nad knjigama nego Božja riječ i Njegova poruka vama osobno, onda ona nije uzalud napisana.

Arthur S. Maxwell

Kako započeti?

Recimo da imate primjerak Biblije koji ste kupili, naslijedili, dobili na poklon ili ste, iz ovog ili onog razloga, odlučili pročitati Bibliju koju već dugo posjedujete. Što trebate učiniti?

Hoćete li započeti s prvom stranicom i uporno čitati do zadnje stranice, kao da je riječ o uobičajenom književnom djelu, romanu ili putopisu? Ni u kom slučaju!

Hoćete li preskakati s jednog kraja Biblije na drugi u nadi da ćete pronaći nešto što bi vas moglo zanimati? Ni to ne bi bilo mudro.

Postoji bolji način.

Istini za volju, čitamo li u Bibliji samo ono što nam se dopada, još uvijek je bolje nego da je uopće ne čitamo. Ali na taj način nećemo steći pravu sliku o

Bibliji i njezinoj sveopćoj namjeni. U krajnjem slučaju, takav način čitanja vodi površnosti. Psalam o Dobrom pastiru djeluje doista utješno (Psalam 23), Izaijin opis Mesije koji će doći izrazito je lijep (Izaija 53), Kristovo nastojanje da utješi svoje učenike djeluje vrlo ganutljivo (Ivan 14), Pavlova rasprava o ljubavi književni je dragulj neusporedive vrijednosti (1. Korinćanima 13).

No, beskrajno ponavljanje čitanja tih stranica nepotrebno ograničava razumijevanje ostalog sadržaja Biblije i Božje namjere koja se u njoj nalazi.

Takav način čitanja Biblije može se usporediti sa životom u prekrasnom cvjetnom vrtu iz kojega nikada ne bismo bacili pogled preko živice na livade pune cvijeća, na zelene brežuljke ili na planinske vrhove pokrivenе snijegom.

Mnogi dobri kršćani očituju svoju pobožnost čitajući Bibliju kroz godinu – od prvog poglavlja prve knjige, Knjige Postanka, pa do posljednjeg poglavlja u Otkrivenju. To jest korisno za one koji već

poznaju Bibliju, no za početnika je svakako bolje da bude manje ambiciozan.

Mnogi koji na takav način pokušavaju čitati Bibliju, svladaju bez muke poglavlja Postanka i Izlaska, ali redovito zapnu na Levitskom zakoniku ili Ponovljenom zakonu. Čak i ako im uspije ne odustatu kod ovih težih knjiga, gotovo sigurno će dignuti ruke od čitanja kad dođu do Knjige proroka Jeremije, Ezekielu, Daniela ili knjiga takozvanih malih proroka.

No, ako nije mudro početi čitati od početka, ako i čitanje napreskokce nije preporučljivo, kako onda treba čitati Bibliju? Evo nekoliko prijedloga za čitanje Biblije koji bi mogli biti vrlo korisni. Već su mnogima bili na blagoslov, pa će i vama zasigurno pomoći ne samo da uživate u čitanju Biblije, već i da otkrijete kako je ona lijepa i divna Knjiga.

1. Započnite s jednom od najjednostavnijih knjiga, primjerice s Evandeljem po Marku. Pročitajte ga cijelog. Za to će vam trebati oko sat vremena.

U tom Evandelju se nalazi jedan od prvih izvještaja o životu i smrti Isusa Krista koje je opisao očevidac Ivan Marko. Budući da se često spominje ime apostola Petra, skloni smo zaključiti da je poznati ribar i Isusov učenik osobno dao piscu Ivanu Marku mnogo podataka, što samo Evandelje čini još zanimljivijim.

Evandelje po Marku prepuno je akcije i čitanje vam sigurno neće biti jednolično. Ono će vas uvesti ne samo u Novi zavjet, nego vas i upoznati s osnovama kršćanskog vjerovanja.

2. Čitajte zatim Evandelje po Mateju. Ova knjiga napisana je nekoliko godina nakon Markove i ponavlja gotovo sve što tamo već piše. No, u njoj ipak nalazimo mnoga Isusova učenja koja Marko nije iznio.

Matej je zabilježio šest Isusovih govora, a prvi i najpoznatiji je govor na Gori blaženstava. U njemu se nalaze blaženstva, zlatno pravilo i molitva Očenaš. Drugi govor, zapisan u desetom poglavlju,

govori nam kako treba propovijedati Radosnu vijest. Treći, zapisan u trinaestom poglavlju, kroz niz usporedbi i slika govori o rastu Božjeg kraljevstva. Četvrti, u osamnaestom poglavlju, naučava o praštanju i poniznosti. Peti govor nalazi se u dvadeset trećem poglavlju i njime Isus ukorava farizeje. Šesti, u dvadeset četvrtom i dvadeset petom poglavlju, zapravo je proročanstvo o razorenju Jeruzalema i kraju svijeta. Ovih šest govora lijepo će vam objasniti divnu poruku koju je Isus uputio ljudima svojega vremena.

3. Čitajte potom Evandjelje koje je napisao Luka. On je nazvan prvim povjesničarem Crkve jer je posvetio pozornost vrlo važnim pojedinostima, poput imena i godine vladavine rimskog guvernera u doba kad je Ivan Krstitelj otpočeo s propovijedanjem. (Luka 3,1-3)

Lukino očito zanimanje za zdravstvene teme dalo je njegovom Evandelju humanistički naglasak. To ga je zasigurno navelo da zapiše usporedbe o milostivom

Samarijancu, izgubljenom sinu te bogatašu i siromašnom Lazaru.

Kad pročitate Evandelje po Luki, za što će vam trebati oko dva sata, još ćete više cijeniti i poštovati Isusovu istinsku veličinu.

4. Nastavite s čitanjem Evandelja po Ivanu, koje se posve razlikuje od prethodnih triju Evandelja i na neki je način najljepše. Napisano je bar trideset godina nakon triju postojećih Evandelja, a u međuvremenu su se zbile mnoge promjene. Prošla su dva naraštaja od Isusove smrti na križu. Osnovana je kršćanska Crkva, unatoč mukama i progonstvima, a očevidac Ivan je, da bi je ohrabrio, zapisao svoja najdraža sjećanja na Isusa.

Kad pročitate sva četiri Evandelja, napravit ćete najbolji mogući uvod u čitanje Biblije. Tada ćete biti spremni upustiti se u čitanje Djela apostolskih, gdje ćete naći Lukinu povijest prve Crkve ili, ako vam više odgovara, vratite se na Knjigu Postanka da biste otkrili začetak tra-

gedije izazvane grijehom, koja je u konačnici izazvala Kristovu smrt. Nakon toga možete krenuti u bilo kojem smjeru.

5. Potražite biblijske događaje. Ima ih na stotine. Ako slučajno posjedujete *Biblijske priče (Bible Stories)*, bogato ilustrirani niz od deset svezaka, dostupan na engleskom, njemačkom i španjolskom jeziku), u njima ćete ih pronaći četiri stotine i devet.

Kad sam tražio po Bibliji sve te događaje i prepričavao ih jezikom razumljivim djeci, o Bibliji sam saznao mnogo više nego što sam dotad znao. Otkrio sam da je to najzanimljivija Knjiga koju sam ikada čitao. Izgarao sam od znatiželje. I vi možete doći do takvog otkrića.

6. Potražite i životopise. U Bibliji ih je zapisano mnogo. Za razliku od drugih biografskih knjiga, Biblija iznosi i dobre i loše osobine osoba o kojima govori.

Prvo biste mogli usmjeriti pozornost na Josipa. Pročitajte sve o njemu kao Ra-

helinom prvorođencu pa do velikog dana kad mu je faraon povjerio u ruke sudbinu Egipta. Potražite to u Knjizi Postanka od 37. do 50. poglavlja.

Proučite i životopis Mojsija, velikog hebrejskog osloboditelja. Pratite njegov čudesan život od dana kad ga je majka položila u košaricu od papirusove trske i pustila je da otplovi Nilom, pa sve dok nije na vrhu Sinaja razgovarao s Bogom "licem k licu". Njegov je životopis pomnivo zapisan u Knjizi Izlaska od 1. do 24. poglavlja, zatim od 31. do 35. i u Knjizi Brojeva od 10. do 27. poglavlja.

U Jošuinom životopisu naći ćete mnoštvo uzbudljivih trenutaka, počevši od njegove prve bitke s Amalečanima (Izlazak 17,9-13) pa sve do osvajanja Jerihona, Aja i konačno cijele Palestine (Jošua od 1. do 24. poglavlja).

Zasigurno će vam se dopasti Davidov životopis. Čitajući ga od trenutka kad je stupio na biblijsku pozornicu kao nedužni pastir, pa sve do njegovog ganutljivog govora na kraljevskoj smrtnoj po-

stelji, sigurno će vas se jako dojmiti. Ovo je slučajno i najdulji od svih životopisa zapisanih u Starom zavjetu. Trinaestina svih biografskih tekstova odnosi se na Davida. Najveći dio zapisan je u Prvoj knjizi o Samuelu od 16. do 31. poglavlja, u Druvoj knjizi o Samuelu te u prvom i drugom poglavlju Prve knjige o kraljevima.

Ako želite doznati nešto više o Salomonu, kralju koji je bio nadaleko poznat po svojoj mudrosti, i po razboritoj presudi da se raspolovi dijete oko kojeg su se svađale dvije žene, otvorite prvih jedanaest poglavlja Prve knjige o kraljevima.

Ilija je zacijelo još jedna iznimna osoba koju ćete poželjeti upoznati. On i Elizej, njegov nasljednik, bili su najveći hebrejski proroci iz devetog stoljeća prije Krista. Kao malo tko prije njih, spoznali su kako postići da Božja sila radi u njihovim životima. Pošlo im je za rukom dobiti vatru s neba, vraćati u život mrtve i činiti razna druga čudesna djela. Potražite to u Prvoj knjizi o kraljevima od 17.

poglavlja do Druge knjige o kraljevima 13. poglavlja.

Od svih životopisa Novoga zavjeta, ako izdvojimo Isusov i nekoliko crtica o Njegovim učenicima, najznačajniji je životopis apostola Pavla. Pavao po prvi put stupa na biblijsku pozornicu u Djelima apostolskim 7,58 kao službenik Velikog vijeća, prigodom kamenovanja Stjepana. U središte pozornosti dolazi već u devetom poglavlju i ostaje u gotovo cijelom ostatku knjige. S puno pojedinosti opisana su njegova tri misijska putovanja kojima je nastojao proslijediti spoznaju o Kristu u Jeruzalem, Damask, Antiohiju, Tarz, Atenu, Korint, Filipu, Efez i napokon u sâm Rim. Bio je evanđelist velikih gradova, stručnjak za znamenita gradska središta u prvom stoljeću naše ere. Pavlov životopis ne biste nikako smjeli propustiti.

7. Sljedeći vrlo koristan pristup Bibliji jest da na nju gledamo kao na knjižnicu u kojoj možemo proučavati razne

teme. Za to je potrebna dobra konkordancija, a mnogo može pomoći i Biblija u kojoj su navedeni usporedni tekstovi.

Služeći se tim pomagalicama, a posebice internetskim tražilicama s dostupnim usporednim prijevodima (primjerice, www.biblija.hr), možete izabrati bilo koju od stotinjak tema i proučiti što Biblija o njima govori.

Recimo da odlučite istražiti pojam *molitve*. Kratki pogled u konkordanciji pokazat će vam stotinjak načina kako je upotrijebljena ova riječ ili riječ sličnog značenja. Otkrit ćete imena ljudi koji su se molili, kad su se i zašto molili i kakav je bio ishod njihovih molitava. Takvo proučavanje otkrit će vam razloge zbog kojih Bog odgovara na iskrene molitve, i zašto ponekad ne odgovara.

Pojam *vjere* druga je od mogućih tema koje vas mogu zanimati. Što je vjera? Zašto i kako je Bog vrednuje? Od kolike je ona važnosti za kršćanski život? Vaša Biblija dat će odgovor na sva takva važna pitanja.

Poslušnost i neposlušnost sljedeće su teme koje će vam rasvijetliti mnogi biblijski životopisi. Isto se može odnositi i na probleme ljubavi i mržnje, vjernosti i nevjernosti, lakomosti i darežljivosti, pravde i nepravde, radosti i tuge.

Svakako ćete poželjeti proniknuti u Božju milost i Njegov sud, u važnost Zakona i milosti, ili u problem nagrađivanja pravednika i nepravednika.

Sljedeća iznimno zanimljiva tema su biblijska proročanstva. Biblija njima obiluje. Zapisane su sve vrste pretkazanja s opisom njihovih ispunjenja. Ništa neće toliko izgraditi vaše povjerenje u Bibliju koliko otkriće da se sve ono što su proroci pretkazali – točno tako i ispunilo!

Želite li praktične dokaze, proučite mnoge znanstvene podatke koji pokazuju da je Biblija uvijek bila ispred suvremenih znanstvenih istraživanja. Za početak, evo ih nekoliko.

1. “On drži Zemlju o ništa obješenu.” (Job 26,7) Sve do 1500. godine i Koper-

nikovog otkrića, za ovo se u znanosti nije znalo.

2. “Jer [Bog] pogledom granice zemlje hvata. ... Kad htjede vjetru odredit težinu...” (Job 28,24.25) Tek je 1630. godine Galileo Galilei prvi utvrdio da zrak ima težinu.

3. “Jer život svakoga živog bića jest njegova krv.” (Levitski zakonik 17,14) William Harvey je tek 1616. godine opisao funkciju krvi.

4. “U taj će dan nebesa iščeznuti s velikom lomljavom, počela će se u ognju rastopiti...” (2. Petrova 3,10) Tek u dvadesetom stoljeću znanstvenici su utvrdili da je doista moguće sveopće uništenje atomskom fisijom.

Ako vam se dogodi da ne dodete do zaključka tijekom nekog proučavanja, nastavite s njim drugi put, sve dok ne pronađete rješenje kojim ćete biti zadovoljni.

Kao što je dr. John Sutherland Bonnell jednom rekao: “Čitajte sve dok ne naidete na redak za koji ćete osjećati da vam je Božja poruka za taj dan.”

Ako mislite da vam to pomaže, nemojte se ustručavati podcrtavati određene retke u Bibliji. Mnogima je jako pomoglo uredno obilježavanje tekstova različitim bojama.

Raspoloženje u kojem čitate još je važnije od bilo kakvog plana ili načina čitanja. Ako Bibliji pristupate kritički, tražeći u njoj pogreške i “slaba mjesta”, onda vam čitanje neće donijeti mnogo dobra.

Čitate li pak s iskrenom molitvom u srcu da vas Bog vodi u vašem čitanju, otkrit ćete da je Biblija ne samo neiscrpan izvor mudrosti i radosti, nego i “... voda što struji u život vječni”. (Ivan 4,14)

Čitajte bez napora

Čitanje Biblije trebalo bi biti ugodno iskustvo, a ne naporan posao. Nemojte određivati broj stranica koje morate pročitati za određeno vrijeme. To će vas navesti da čitate mehanički, a time se nećete okoristiti.

Čitanje Biblije nije ispit izdržljivosti, poput kakvog maratona, utrke ili sličnog napornog sporta, a brzo čitanje nije niti mudro niti potrebno. Ne treba juriti kroz poglavlja. Dakle, čitajte bez napora.

Nedavno mi je prijatelj ponosno priopćio da je pročitao cijelu Bibliju za samo tjedan dana! Pa što? Zna se da je Bibliju moguće pročitati za otprilike stotinu sati. Ali taj moj prijatelj, osim što je postigao nešto neobično, nije imao baš puno koristi. Priuštió si je određeno osobno zadovoljstvo, ali je li išta dobio u

duhovnom smislu? Biblijska blaga ne mogu se crpsti u strci i jurnjavi.

Biblija je knjiga za promišljanje. Mnogo je bolje pročitati samo jedno poglavlje polako, uz molitvu i razmišljanje, negoli projuriti kroz cijelu Bibliju s namjerom da se postigne nekakav rekord kad se stigne do posljednjeg retka.

Za mnoge je ljude razmišljanje postalo izumrla djelatnost. Pa ipak, ono je od životne važnosti i moramo se iznova naučiti razmišljati da bismo dobili što više od čitanja Svetog pisma.

Odvojite određeno vrijeme za užitak u čitanju Biblije. Odmarajte se uz čitanje. Pokušajte razmišljati o pravom značenju svake riječi. Dopustite da vam se um bavi lijepim jezičnim i književnim izrazima. Iznenadit ćete se koliko će oni još dobiti na ljepoti.

Istina je da sam u prvom poglavlju ove knjižice napisao da će vam za čitanje Evandelja po Marku trebati oko sat vremena, ili za čitanje Evandelja po Lu-ki oko dva sata. To je bilo samo zato kako

bih vas oduševio da započnete čitati. Doista možete pročitati ove knjige za to vrijeme; ali ih ne morate pročitati tako brzo. Čemu žurba? Čitajući svako od ovih Evandelja, možete provesti dane ili tjedne i iz tog čitanja izići obogaćeni.

Ponekad provodim sate u proučavanju i razmišljanju o nekim kratkim redcima, a to se pokazalo vrlo zahvalnim. Eto, tako to biva kad Biblija pozitivno utječe. Kad nakon duljeg čitanja odložite Bibliju, imate dojam da ste bili u prisutnosti samog Boga.

Slavne misli naviru iz naizgled suhih i beznačajnih riječi, poput visibaba koje izbijaju iz promrzle zemlje u rano proljeće. Tekstovi kojima prije niste davali nikakvu važnost, postaju odjednom žice na harfi na kojoj anđeli sviraju nebeske melodije.

To iskustvo doživio sam više puta dok sam pisao *Biblijske priče*, što je bio vrlo zahtjevan posao. Trebalo je Bibliju učiniti jednostavnom i privlačnom djeci.

Evo kako se to radi:

Uzmite, primjerice, sljedeći tekst iz Evandelja po Luki: “Poslije toga ode Isus u grad zvani Nain. Pratili ga njegovi učenici i veliko mnoštvo naroda. Kad se približi gradskim vratima, iznosili su na ukop mrtvac, jedinca sina u majke koja bijaše udovica. Pratio ju je mnogi narod iz grada. Kad je Gospodin opazi, sažali se nad njom te joj reče: ‘Nemoj plakati!’ Zatim pristupi k lijesu, dotače ga se – nosioci stadoše – te reče: ‘Mladiću, tebi govorim, ustani!’ Mrtvac se podiže i poče govoriti; a Isus ga dade njegovoj majci.” (Luka 7,11-15)

Na prvi pogled to je tek humano djelo učinjeno sirotoj udovici. U tradiciji je poznato kao uskrisenje udovičina sina. Ali ako zastanemo na časak i dublje razmislimo o tome, shvatit ćemo kako ovo djelo zrači ljubavlju i snagom.

Najednom gledamo pred sobom dvije povorke, a ne jednu. U prvoj su Isus i Njegovi učenici, u drugoj sirota udovica i narikače. Jedna ide u gradić Nain,

druga izlazi iz njega. Na čelu jedne je Knez života, a na čelu druge mrtvac. Jedna je povorka radosti, a druga povorka žalosti. U trenutku se susreću – i život trijumfira nad smrću. Eto zašto sam toj priči dao naslov *Prekinuti sprovod*. Baš tako je i bilo. Isus je i došao zato da uvijek prekine pogrebe dajući vječni život svakome tko Ga prihvati. Njegovo uskrsnuće jamstvo je uskrsnuća svih spašenih. Ono će značiti vječno uništenje smrti.

Pogledajmo sada navod iz Evandjelja po Luki 23,50-53: “Uto neki čovjek imenom Josip, vijećnik, rodom iz judejskoga grada Arimateje, dobar i pravedan čovjek – on ne bijaše odobrio odluke i djela drugih – koji je očekivao kraljevstvo Božje, dođe k Pilatu i zatraži tijelo Isusovo. Zatim ga skinu, zavi ga u platno i položi u grob, izduben u pećini, gdje još nitko nije bio položen.”

Kad prvi put čitamo ovaj tekst, stječemo dojam da je to samo kratki izvještaj o onome što se dogodilo s Isusovim

tijelom odmah nakon raspeća. No, zastanimo na trenutak, nemojmo tako jako žuriti. Pročitajmo ga iznova, pa onda još jednom. Usporedimo ga s izvješćem u Evandelju po Ivanu 19,38-40 i gledajmo kako nam počinje bivati jasniji.

Pogledajmo! Naslonili su ljestve na križ. Po njima se penje neki starac, dok drugi, zabrinutog lica, čeka podno njih. Onda onaj na ljestvama vadi čavle koji Isusa drže prikovanog za križ. Treba mu pomoć. Prislanjaju i druge ljestve. Po njima se penje drugi starac. Obojica vrlo pažljivo spuštaju tijelo, a Isusove klonule ruke, viseći o njihovom vratu, kao da govore: "Hvala vam, prijatelji, što ste mi došli pomoći." Divne li spoznaje da Njegovi dobri prijatelji nisu pobjegli i ostavili Ga samog. Ovi starci, tajni učenici, pritekli su Mu u pomoć. Uzbudljiva je i spoznaja da je čavle u Isusove ruke zabijao netko tko Ga je mrzio, a vadio netko tko Ga je ljubio.

I događaj opisan u Evandelju po Ivanu 21,9-13 može nam ukazati kako je va-

žno mirno razmišljati nad biblijskim događajima.

“Kad izidoše na kopno, opaziše kruh, razgorjelu žeravu i na njoj ribu. Reče im Isus: ‘Donesite od riba što ih sada uhvatiste!’ Uspe se u ladicu Šimun Petar te izvuče na kopno mrežu krcatu: sto pedeset tri velike ribe. Iako ih je bilo toliko mnogo, mreža se nije rastrgala. Reče im Isus: ‘Dodite i doručkujte!’ Nitko se od učenika nije usuđivao zapitati ga: ‘Tko si ti?’ jer su znali da je Gospodin. Isus se primakne, uzme kruh pa im ga dadne; ribu isto tako.”

Na prvi pogled se čini da je riječ samo o Isusovom posljednjem susretu s učenicima na obali Galilejskog jezera. Daljnje proučavanje otkrit će da je to zapravo rudnik duhovnih blagoslova.

Zapazite “razgorjelu žeravu”. Tko ju je zapalio? Isus, u svakom slučaju; a tko bi drugi! Ne za sebe, već za svoje prozeble, umorne učenike koji su cijelu noć ribarili i ništa nisu ulovili. A On je imao ribu na žeravici.

Kako je samo bio pažljiv! Pripremio im je hranu tako rano i pozvao ih: “Dodite i doručkujte”, ili kako bismo mi danas rekli: “Izvolite, dobar tek!”

Divnog li i nezaboravnog prizora! Isus, Gospodar života, tek uskrsnuo iz mrtvih, poziva svoje prijatelje da s Njim doručkuju. To je možda najljepši od svih poziva koji se mogu naći u Bibliji. Budući da je doručak prvi dnevni obrok, njime je obilježen početak novog dana i novog života za učenike. Za njih je to bio kraj ribarenja na Galilejskom jezeru. Oni će odsad ići u ime Učiteljevo i “loviti ljude” za Božje kraljevstvo.

Četvrtu ilustraciju naći ćemo u Dje-lima 9,36-42.

“U Jopi bijaše učenica imenom Tabita, što znači ‘Košuta’. Njezin se život sastojao samo od djela ljubavi i djela milosrđa koja je činila. Baš u ono vrijeme obolje te umrije. Tada je okupaše i staviše u gornju sobu. A kako je Lida blizu Jope, učenici, čuvši da je Petar u Lidi, poslaše k njemu dva čovjeka s molbom: ‘Do-

di k nama, ne oklijevaj!’ Petar se diže i krenu s njima. Čim stiže, odvedoše ga u gornju sobu; svi se u suzama skupiše oko njega te mu pokazaše haljine i ogrtače koje je radila Košuta dok je bila na životu. Petar istjera sve van te kleknu i pomoli se. Zatim se okrenu prema mrtvom tijelu i reče: ‘Tabita, ustani!’ Ona tada otvori oči, pogleda Petra te sjede. A on joj pruži ruku i podiže je. Zatim dozva svete i udovice te im je pokaza živu. Vijest o tom raširi se po svoj Jopi te mnogi prigriše vjeru u Gospodina.”

Čitajući ovaj izvještaj, mnogi bi mogli pomisliti da je riječ o dostojanstvenoj starijoj gospodi koja je osnovala dobrotvornu udrugu u kojoj je vrijedno šivala odjeću za siromašne, a onda se razboljela i umrla, zasigurno od starosti. Bila bi to obična priča da joj kraj nije uljepšan zavidljujućim čudom. Pogledajmo malo pozornije. Kako se zvala ta gospoda? Tabita ili Košuta. Vjerojatno joj je Košuta bio nadimak. A što to znači? Ništa drugo do živahna košuta!

Koliko taj maleni podatak mijenja značenje događaja! Tabita nije bila draga bakica “s jednom nogom u grobu”. Naprotiv, bila je mlada, živahna, puna oduševljenja, neumorna u obilaženju siromaha. Toliko je jurila da su je u gradu poznavali pod imenom Košuta. Možda je imala krupne bistre oči poput košute, oči koje su se zanimale za ljude i pokazivale puno razumijevanja i suosjećajnosti za njihove probleme i tuge. Ne vjerujem da je umrla od starosti. Mislim da je radila i skrblila o drugima toliko da je umrla od iscrpljenosti. Nije stoga ni čudno da su poslali po Petra da je podigne iz smrti. Bila je jako potrebna svojoj maloj crkvi. A jednako tako i Bogu.

Ovih nekoliko primjera, odabranih nasumce, kazuju da svatko, baš svatko, u Bibliji može pronaći divne misli koje nadahnjuju. Gotovo svaki biblijski tekst može uroditi sličnim plodom ako se o njemu razmišlja dovoljno i uz molitvu.

To je možda najuvjerljiviji dokaz nadahnutosti Biblije. Ona nadahnjuje ono-

ga tko je čita, pokreće um, uzdiže misli i puni srce radošću.

Nijedno drugo iskustvo ne može donijeti takvu duhovnu obnovu, takav duševni zanos, tako duboku i trajnu radost kao čitanje Biblije.

Čitajte Bibliju sami i uvidite! Budite ustrajni u čitanju. Polako. Pažljivo. S poštovanjem. S očekivanjem. Bit ćete divno i bogato nagrađeni!

Svijest o podrijetlu Biblije

U boljem razumijevanju Biblije može vam pomoći znanje o njezinom nastanku. Ona nije rezultat dvogodišnjeg ili trogodišnjeg rada jednoga čovjeka; nije zapravo ni samo jedna knjiga, već zbirka knjiga. Često je nazivaju knjižnicom, što ona u određenom smislu i jest.

U većini Biblija, obično na prvim stranicama, nalazi se popis svih njezinih knjiga. Ako ga na trenutak pogledate, vidjet ćete da je trideset devet knjiga skupljeno pod naslovom *Stari zavjet*, a dvadeset sedam pod naslovom *Novi zavjet*. Ukupno ih je šezdeset šest.

Mnoge od tih knjiga i nisu baš knjige u doslovnom smislu riječi. Neke su obična pisma, dok su druge kratke poruke

koje bi mogle stati na dvije-tri tipkane stranice. Izvorno je Stari zavjet pisan hebrejskim jezikom, s nekoliko dijelova na aramejskom, dok je Novi zavjet pisan grčkim jezikom.

Knjige su pisali različiti ljudi u razdoblju od 1.600 godina. Najstarija je Knjiga o Jobu; vjeruje se da ju je napisao Mojsije negdje oko 1.500. godine prije Krista. Posljednju knjigu, Otkrivenje, napisao je apostol Ivan oko 96. godine poslije Krista.

Šezdeset šest knjiga, brošura, pisma, poruka – nazovite ih kako želite – djela su tridesetpetorice autora, od kojih su dvojica najplodonosnijih Mojsije u Starom zavjetu i Pavao u Novom zavjetu. Osim Knjige o Jobu, Mojsiju se pripisuje autorstvo svih prvih pet knjiga: Knjige Postanka, Knjige Izlaska, Levitskog zakona, Knjige Brojeva i Ponovljenog zakona. Pavao je napisao trinaest poslanica ili pisama, od Poslanice Rimljanima do Poslanice Filemonu, a vjerojatno je napisao i Poslanicu Hebrejima.

Ostali ugledni pisci bili su David, koji je napisao većinu psalama; Salomon, kome se pripisuju Mudre izreke, Knjiga Propovjednika i Pjesma nad pjesmama; Luka, koji je napisao Evandelje po Luki i Djela apostolska; pa Ivan, koji je napisao Evandelje što nosi njegovo ime, tri poslanice i Otkrivenje.

Ovo mnoštvo autora čini pravu lepezu iskustava i okolnosti.

“Mojsije bijaše poučen u svojoj mudrosti egipćanskoj” i vodio je jedan od prvih oslobodilačkih pokreta svih vremena.

Jošua je bio smioni vojskovođa koji je osnovao izraelsku državu u Palestini.

David je bio mladi pastir koji je od pastirskog štapa dospio do kraljevske palače, prošavši na tom putu kroz mnoge poteškoće koje mu je isprva pričinjao kralj Šaul, a poslije njegov sin Abšalom.

Kralj Salomon učinio je Izrael čuvenim po bogatstvu i slavi, Daniel je godinama bio prvi ministar Babilona, Amos je bio pastir, Matej sakupljač poreza, Luka liječnik, Petar ribar, a Pavao farizej.

Čudne li družine za pisanje knjige! No, pravo čudo je u tome što je ono što su napisali bljesnulo punim sjajem i održalo se, evo, već više od dvije tisuće godina.

Pogledajte nakratko gdje je Biblija napisana. Malo je koja od njezinih knjiga, možda nijedna, napisana u udobnoj, svijetloj i toploj radnoj sobi kakvu zahtijevaju suvremeni pisci. Neki dijelovi pisani su u divljini Sinajske pustinje, drugi u Jeruzalemu, a neki čak u Babilonu dok su Židovi ondje bili u ropstvu. Nekoliko poslanica napisano je u zatvorskoj ćeliji u Rimu, a posljednja u prognaničkim uvjetima na otoku Patmosu u Sredozemnom moru.

Veći dio Biblije napisan je pod vrlo teškim okolnostima. Autori nisu raspolagali pisaćim strojevima, računalima, nallivperima niti glatkim bijelim pisaćim papirom. Koristili su zašiljena ptičja pera ili kosti i time pisali po koži ili pergamentu, često uz treperavu svjetlost svijeće ili uljne svjetiljke.

Doista je zadivljujuće da je djelo tolikih različitih pisaca – koji su živjeli na tako velikom prostoru pod doista skromnim uvjetima, a često ih je dijelio vremenski razmak od više stotina godina – postalo najpoznatija i najomiljenija knjiga na svijetu.

Postoje li danas neki od izvornih rukopisa? Ne, niti jedan. Svi ti dokumenti neprocjenjive vrijednosti izgubljeni su prije mnogo stoljeća. Vjerojatno su se već odavno pretvorili u prašinu.

Srećom, u ona davna vremena, dok je još bilo izvornika, neki su dobri ljudi naslutili njihovu važnost pa su ih prepisali. Tijekom stoljeća izvornici su se često prepisivali, tako da su danas u velikim svjetskim muzejima i knjižnicama pohranjeni ti rani dokumenti, cijeli ili u dijelovima.

Prepisivanje je uvijek radeno s tolikom pomnivošću da, kad danas uspoređujemo te rukopise, pogreške ili razlike su toliko neznatne da nemaju nikakvog utjecaja na značenje poruka.

Zanimljivo je navesti da je skupina židovskih znanstvenika, zvanih masoreti, negdje oko 700. godine poslije Krista uzela u zadatak osigurati naraštajima valjani prijepis Starog zavjeta. Prepisivačima su postavili vrlo stroge uvjete prepisivanja. Nijedno slovo ili riječ nisu smjeli napisati po sjećanju. Prepisivač je morao dobro pogledati svaku riječ i izgovoriti je prije nego što je prepíše. Čak su i prebrojavali riječi i slova pojedinog ulomka, pa ako se taj broj nije poklapao s onim na novom prijepisu, prijepis su uništavali i posao počinjali iznova.

Zbog velike želje da se pronađe savršeni tekst, to jest onaj koji bi bio gotovo identičan s izvornikom, svaki se biblijski tekst otkriven u novije doba proučava s velikim zanimanjem.

Zbog toga je i nastalo veliko uzbuđenje kad je 1948. godine objelodanjeno da je u špilji kraj Mrtvog mora, u Kumranu, pronađen određeni broj tekstova. Zanimanje je tisuću puta poraslo kad su znanstvenici objavili da pronađeni svitci

Knjige proroka Izaije i drugih starozavjetnih pisaca potječu vjerojatno iz drugog stoljeća prije Krista.

Dvanaest godina su najveći autoriteti, hebraisti, predano proučavali tekstove i otkrili tek neznatne razlike između masoretskih tekstova i svitaka s Mrtvog mora. Kakvog li priznanja vjernim prepisivačima!

Hebrejski izvornik nije bio samo prepisan, već i preveden. Jedan od najranijih i najvažnijih prijevoda napisan je na grčkom jeziku. Nazvan je Septuaginta jer se smatra da ga je radilo sedamdeset židovskih književnih stručnjaka. Prijevod je načinjen u Aleksandriji u drugom i trećem stoljeću prije Krista.

Budući da je Septuaginta bila na grčkom jeziku, rana kršćanska Crkva, čiji su vjernici uglavnom govorili grčki jezik, prihvatila ju je kao svoj Stari zavjet, premda se u nekim pojedinostima razlikovala od hebrejskog teksta.

Novi zavjet

Novi zavjet pisan je na grčkom jeziku, poznatom pod nazivom *koinê*, koji ne samo da nije bio mrtav jezik, već se njime služio narod u apostolsko doba, o čemu svjedoče pronadena pisma, poslovni spisi i javni natpisi.

Vjerojatno je da su Isus i apostoli govorili aramejskim jezikom, no kad je došlo vrijeme da se njihov govor zabilježi, pisci su se poslužili jezikom koji se u to vrijeme najviše koristio.

Što se tiče izvornih rukopisa, slično je kao i sa Starim zavjetom: nema nijednog izvornog dokumenta. Ivanov rukopis Evandjelja po Ivanu danas bi imao neprocjenjivu vrijednost, no nitko ne zna gdje se nalazi. Vjerojatno je spaljen za vrijeme nekog od mnogobrojnih progonstava kroz koja je prošla rana Crkva. Bo-

žanskom su promišlju mnogi odani kršćani načinili mnoštvo prijepisa Novog zavjeta, a u svjetskim muzejima i knjižnicama čuva ih se čak 4.500.

Najstariji rukopis bilo kojeg dijela Novog zavjeta jedan je mali fragment koji se nalazi u Knjižnici John Ryland u gradu Manchesteru u Engleskoj. Njegove mjere su: širina 6,35 i visina 8,9 centimetra i dio je teksta iz Evandelja po Ivanu 18,31-33.37.38. Napisan je u Egiptu u prvoj polovici drugog stoljeća, nešto manje od pedeset godina nakon Ivanove smrti.

Vatikanski kodeks je zasigurno najstariji, gotovo cjelovit postojeći prijepis Biblije. Naziv je dobio po tome što se nalazi u vlasništvu Vatikanske knjižnice u Rimu, još od 1481. godine. Malo se zna što se s njim zbivalo prije tog datuma, no znanstvenici tvrde da potječe iz prve polovice četvrtog stoljeća. Mjere njegovih platnenih araka su 25 x 26 cm. Na svakoj je stranici tekst pisan u tri stupca. Isprva je sadržavao sve biblij-

ske knjige, no danas nedostaje veći dio Knjige Postanka, dio Psalama i dio Novog zavjeta nakon devetog poglavlja, četrnaestog retka Poslanice Hebrejima.

Drugi rukopis neprocjenjive vrijednosti je *Sinajski kodeks*, kojeg je 1844. godine otkrio njemački znanstvenik Tischendorf u samostanu Svete Katarine na Sinaju. Godine 1860. bio je poslan ruskom caru u Petrograd, gdje ga je Tischendorf objavio nakon tri godine. Tamo je ostao sve do 1933. godine, kad ga je Britanski muzej otkupio po visokoj cijeni od 100.000 funti. Novac je prikupljan širom Britanije, a dio je priložila i vlada. Rukopis je napisan na platnenim arcima čije su mjere 33,75 x 37,54 cm. Tekst je obično pisan u četiri stupca. Prema mišljenju znanstvenika datira negdje iz sredine četvrtog stoljeća i približno je iste starosti kao i *Vatikanski kodeks*.

Treći važan rukopis, poznat pod nazivom *Aleksandrijski kodeks*, čuva se u Britanskom muzeju, a potječe iz prve polovice petog stoljeća. Isprva je sadržavao

sve biblijske knjige, no danas nedostaje gotovo cijelo Evandjelje po Mateju, veći dio Psalama i Druga poslanica Korinćanima, kao i neki manji dijelovi drugih knjiga.

Osim ovih triju velikih rukopisnih svezaka koji su doprli do naših dana iz prijašnjih stoljeća, sačuvani su još mnogi ulomci Novog zavjeta. Mnogi od njih ugledali su svjetlost dana tek nedavno. Svakog od njih pomnjivo proučavaju stručnjaci za Novi zavjet, čija je glavna zadaća pripremiti grčki tekst koji će biti što je moguće sličniji pravom, ali izgubljenom izvorniku.

Bez obzira što ne postoji nijedan pravi Mojsijev, Davidov, Izaijin, Matejev, Markov, Lukin, Ivanov ili Pavlov rukopis, ipak sa sigurnošću možemo reći da su današnji hebrejski tekst Starog zavjeta i grčki tekst Novoga zavjeta toliko točni koliko ih točnim može učiniti ljudska visoka stručnost, poštenje i odanost.

Kakve to veze ima s tim kako čitati Bibliju?

Evo kakve: nitko ne treba nimalo sumnjati u bitnu točnost izvornog teksta. Sir Frederic Kenyon, negdašnji ravnatelj Britanskog muzeja i jedan od svjetskih autoriteta za pitanja biblijskih rukopisa, rekao je u vezi s tim: “Kršćanin može uzeti u ruke Bibliju i bez straha reći da drži istinitu Božju riječ koja nam je prenošena kroz stoljeća s naraštaja na naraštaj bez značajnijeg gubitka.” (Frederick G. Kenyon, *Our Bible and the Ancient Manuscripts*, 1941., str. 23.)

Čitajmo stoga Bibliju s punim povjerenjem.

Izaberite prijevod

Ako dodete u knjižaru kupiti Bibliju – osobito u zemljama engleskog govornog područja – susrest ćete se s prilično nezgodnom glavoboljom: Koji prijevod uzeti?

Prodavač će vam pokazati policu punu znamenitih prijevoda, uključujući i onaj zvani King James, pa revidirani ili pregledani prijevod, revidirani standardni prijevod, Berkleyev prijevod i druge kao što su Moffatov, Weymouthov, Phillipsov i mnoštvo drugih.

Koji, dakle, kupiti? Koji od njih je “prava” Biblija? Koji je najvjerniji izvornom značenju? Kako to da ima toliko prijevoda? Zašto znanstvenici i dalje stvaraju nove prijevode?

Sve to može pričiniti puno glavobolje novom čitatelju, i ako se čovjek na

pravi način ne snalazi, može djelovati vrlo obeshrabrujuće. Problem s prijevodima zapravo i nije tako nov. On postoji već jako dugo i seže u vrlo burna povijesna vremena.

Budući da se kršćanstvo u prvom i drugom stoljeću naše ere raširilo po cijelom Rimskom Carstvu, javila se potreba da se Sveti spisi prevedu i na neke druge jezike, osim na grčki *koinê* koji je tada bio u općoj uporabi. Jedan od prvih prijevoda bio je na sirijskom i načinjen je negdje oko 200. godine poslije Krista. Poslije je to postala Peshitta ili “jednostavni” prijevod.

Zatim se javila potreba da se Biblija prevede i na latinski jezik, kako bi Božja riječ bila pristupačna mnogima koji su se njime služili. Prvi latinski prijevod pojavio se sredinom drugoga stoljeća, a za njim su slijedili mnogi drugi.

A onda se pojavio Jeronim (384.–405.), podrijetlom iz Dalmacije, koji je revidirao ove latinske prijevode Novoga zavjeta, a zatim preveo i Stari zavjet s

hebrejskog na latinski. Njegov prijevod postao je poznat kao Vulgata, i ona se kroz cijeli srednji vijek smatrala službenim prijevodom. Bezbroj puta je prepisivana i zato danas u Europi postoji više od 8.000 prijepisa. Od Trentskog koncila (1545.–1563.) Vulgata je službena Biblija Katoličke crkve.

Od drugih prijevoda spomenut ćemo one na armenskom i gotskom (u četvrtom stoljeću) i onaj na etiopskom oko 600. godine poslije Krista. Na engleski jezik Biblija nije u cijelosti prevedena sve do 1382. godine, kad je John Wycliffe poklonio svojem narodu Bibliju na njegovom jeziku. Njegov prijevod, načinjen s latinske Vulgate, pisan je rukom. Prepisivali su ga i dijelili Wycliffeovim sljedbenicima, lolardima.

William Tyndale objavio je 1525. prvi tiskani engleski Novi zavjet, zbog čega su ga žestoko kritizirali i zbog čega je čak morao umrijeti mučeničkom smrću. Prevodio je s Erazmovog grčkog, a njegov jezik bio je toliko lijep da je izvršio

veliki utjecaj na potonje prijevode. Smatra se da je devedeset posto King Jamesovog prijevoda Tyndaleovo djelo.

Nakon toga su se u godinama koje su uslijedile redali mnogi prijevodi. Coverdaleova Biblija izišla je 1535., Matthewova 1537., a Tavernerova 1539. godine. Iste te godine Coverdale je revidirao Tavernerov prijevod koji je onda, uz dopuštenje kralja Henrika VIII., objavljen kao Velika Biblija. To je bio prvi ovlaštenu prijevod.

Godine 1560. u Švicarskoj je tiskana Ženevska Biblija, i to je bila prva Biblija podijeljena na retke. Osam godina poslije revidirana je Velika Biblija i ponovno izdana kao Biskupska Biblija, što je bio drugi ovlaštenu prijevod.

Prevođenje katoličke verzije Douai-Rheims trajalo je od 1582. do 1610. godine, i to s Vulgate. A onda je 1611. objavljen King Jamesov prijevod. Postao je poznat kao službeni prijevod jer je započet i financiran po nalogu engleskoga kralja Jamesa I. Istini za volju, Crkva

i država nikad nisu proglasile ovaj prijevod službenim, i on je služio samo za čitanje u crkvama namjesto Biskupske Biblije.

Kroz sve to razdoblje vladalo je vrlo jako zanimanje za prevođenje, a sve se to zbivalo prije i za vrijeme velike reformacije. Osim na engleski, Biblija je prevođena i na mnoge druge jezike. Najpoznatiji je bio Lutherov prijevod na njemački jezik, 1522. godine. Razumljivo, niti na jednom drugom jeziku nije bilo toliko prijevoda i revizija Biblije koliko na engleskom.

I dok su arheološka istraživanja donosila na svjetlo dana sve više rukopisa biblijskih, ali i svjetovnih knjiga koje su davale novo svjetlo o životu i običajima ljudi iz biblijskih vremena, znanstvenici su uporno nastojali načiniti prijevode koji će biti u što većem mogućem skladu s izvornim tekstom.

Tijekom dvadesetog stoljeća nastali su mnogobrojni prijevodi i revizije Novog zavjeta, od kojih su mnogi na engle-

skom jeziku. Mnogi od njih prodani su u milijunima primjeraka. Dvadeseto stoljeće doista je obilovalo prijevodima.

Revidirana standardna verzija Novog zavjeta pojavila se 1946., Starog zavjeta 1952., a revidirano izdanje 1971. Ostale popularne verzije su *Jeruzalemska Biblija* (1966.), *New English Bible* (završena 1969.), *New American Bible* (1970.), *New American Standard Bible* (1960.–1972.) *Living Bible* (parafrazirani tekst nastao 1962.–1971.), *New International version* (1973., 1978.) te pregledana verzija King Jamesa nazvana *New King James Version* (1982.).

J. B. Phillips revidirao je svoj popularni *Novi zavjet na suvremenom engleskom* (1971.), a *Reader's Digest* stvorio je čak neobičan i kontroverzan sažetak Biblije 1982. godine.

Nakon ovih, zasigurno će ih biti još, ne samo zbog sve boljeg poznavanja grčkog i hebrejskog, već zato što se sâm engleski stalno mijenja. Stotine riječi koje su bile u uporabi prije stoljeće, dva ili

tri, danas više ništa ne znače, a mnoge koje danas koristimo sutra će biti zastarjele. Eto, zato će se posao prevođenja i revidiranja stalno ponavljati – ne samo na engleskom, već i na svim drugim živim jezicima.

Biblijska su društva dosad prevela Bibliju u cijelosti ili djelomice na više od dvije tisuće jezika i narječja, a svakih nekoliko tjedana tom dugačkom i velikom popisu dodaje se još poneki naziv naroda ili plemena kojemu je stavljena na raspolaganje Knjiga nad knjigama.

Osvrnemo li se na devetnaesto stoljeće, osjetit ćemo se nadahnutima čitajući o ljudima koji su osjetili potrebu da svoj život posvete poslu koji će učiniti da Biblija postane pristupačna običnom čovjeku. Od Wycliffeovih dana uvijek se našao netko, bio to pojedinac ili skupina, tko je radio na tome da se engleski prijevod što bolje uskladi s modernim izrazom. Uzvišene ambicije ovih znanstvenika mogu se vidjeti u predgovorima Biblijâ koje su pripremili.

Prevoditelji King Jamesove verzije izjavili su da im je namjera bila pomoći spašavati ljude: “Što bi se sada moglo više učiniti u tom smjeru nego ponuditi Božju knjigu Božjem narodu na jeziku koji on razumije?”

U predgovoru Revidirane standardne verzije iz 1952. nalaze se riječi koje je napisala skupina znanstvenika koji su je priredili: “Nadamo se i usrdno se molimo da Bog upotrijebi ovu pregledanu standardnu verziju Biblije i progovori ljudima u ovo značajno vrijeme te im pomogne da razumiju, vjeruju i slušaju Njegovu Riječ.”

Prirodno je što neke ljude zabrinjava mnoštvo različitih prijevoda. Misle kako ta činjenica ukazuje na mogućnost postojanja mnogobrojnih pogrešaka u tekstovima. Oni bi najradije da postoji samo jedan prijevod u kojeg bi mogli imati potpuno i neograničeno povjerenje. Možda se i vi pitate je li Biblija koju imate u rukama prava Biblija. Ali ne morate biti zabrinuti.

Bez obzira o kojem se prijevodu radi, to je još uvijek Božja riječ.

Kad su znanstvenici koji su pripremali King Jamesovu verziju završili posao, u svoj su predgovor uvrstili i ove vrlo mudre riječi koje, nažalost, više nisu uvrštene u predgovor kasnijih izdanja: "Mi ne poričemo, dapače, tvrdimo i jamčimo da i najprosječniji prijevod Biblije kojeg su načinili ljudi naše struke... sadrži Božju riječ, štoviše, to jest Božja riječ. Kad se kraljev govor kojeg je održao u Parlamentu prevede na francuski, nizozemski, talijanski ili latinski, to je još uvijek kraljev govor, premda ga svaki prevoditelj nije preveo jednako dobro, ili ga je slučajno preveo nedovoljno dosljedno, ili nije u smislu bio neposredan, nedvojbena. Stoga nema razloga poricati da je prevedena riječ – riječ, ili zabraniti da ude u optjecaj usprkos nekim nesavršenostima i manama koje su pronađene kod prevodenja."

I kao što se često događa, Božja neprocjenjiva blaga nalaze se u zemljanim

posudama. One možda jesu nesavršene zbog ljudskih mana, ali je zato blago božanski savršeno.

Ako se, dakle, dogodi da je vaša Biblija prijepis King Jamesovog prijevoda iz 1611. godine, ili Donai verzije iz 1610., ili možda neki suvremeniji prijevod, nije važno. Čitajte je. Čitajte svaki prijevod koji možete razumjeti. U svakom od njih naći ćete veliko blago.

Dok čitate, ne zaboravite slušati Piščev glas jer je kroz ovu Knjigu, bez obzira na veliki broj verzija i prijevoda, Bog odlučio progovoriti svakom ljudskom srcu na ovom svijetu.*

---

* Na hrvatski jezik Biblija je dosad prevedena više puta: imamo otprilike deset prijevoda cjelokupne Biblije Starog i Novog zavjeta te još deset neovisnih prijevoda Novog zavjeta. Neki od njih doživjeli su više ponovljenih izdanja.

Problematični izrazi

Ako tijekom čitanja Biblije naidete na riječ ili rečenicu koju ne razumijete, nemojte odbaciti Knjigu i reći da s njom više ne želite imati posla. Imajte na umu da ova Knjiga nije jeftini suvremeni roman, nego cijenjen i vrijedan stari spis.

Kad bi vam netko iznenada donio oporuku vašeg djeda u kojoj on nešto osobito ostavlja u nasljedstvo svojim unucima, sigurno ne biste dopustili da vas nekoliko teže razumljivih riječi spriječi da je u cijelosti pročitate.

Nema sumnje da bi se u dokumentu mogli nalaziti i neki nejasni pravni izrazi, no oni vas ne bi mogli obeshrabriti. Pomnivo biste proučili svaki dragocjeni odlomak, a kad biste naišli na nešto

PROBLEMATIČNI IZRAZI

što vas zbunjuje, obratili biste se odvjetniku. Nastojali biste na svaki mogući način otkriti što je točno vaš djed mislio kad je upotrijebio određene riječi.

Zašto onda ne biste i Bibliju čitali na takav način? U mnogim pogledima ona je “oporuka”, a vi ste u nju uključeni vrlo određeno.

Naravno da i Biblija, poput svakog dokumenta, sadrži neke riječi ili odlomke koje je teško razumjeti; ali se oni ipak mogu razumjeti. U njoj nema nesavladivih poteškoća, a vaši iskreni napori da ovu Knjigu razumijete donijet će vam bogate i trajne blagoslove.

Ako je Biblija koju imate slučajno stari engleski prijevod pod nazivom King James, imajte na umu da je prijevod star tristo godina, dakle još iz vremena Shakespearea i Milтона. Ako smatrate da je čitanje tog prijevoda mjestimice “tvrđorah”, otvorite samo neku od Shakespeareovih drama, pa ćete vidjeti da ćete začas naići na riječ ili izraz koji ne razumijete.

Vrijeme se igra riječima. Svašta se s njima može dogoditi za tristo godina. Mogu čak i potpuno promijeniti značenje. Navest ćemo samo nekoliko primjera iz prijevoda King James.

Stari engleski izraz “ne uzeti nikakvu misao” trebalo bi razumjeti kao “ne biti zabrinut”, a izraz “kupiti dobar stupanj” trebalo bi čitati kao “zadobiti dobar položaj”. Riječ “kukuruz” često se spominje u King Jamesovom prijevodu, ali njome se ne imenuje biljka koja danas nosi taj naziv. Njome su se 1611. nazivale sve krušarice, a danas se prevodi kao “pšenica”.

Ima više od tristo engleskih riječi koje se koriste u prijevodu King James, a čije je značenje bitno drukčije od onoga koje danas imaju. Osim ovih, postoje i riječi koje su i danas razumljive, no njihovo je značenje postalo arhaično. Ako vam takve riječi jako smetaju, potražite neki suvremeniji prijevod.

Najvažnije je razumjeti da te razlike u načinu izražavanja ni na koji način ne umanjuju vrijednost ili autentičnost iz-

vornika iz kojeg su sve verzije izvedene. To jednostavno kazuje da se s vremenom mijenja i jezik. Zbog toga će, kako vrijeme prolazi, vjerojatno biti potrebno prevoditi Bibliju stalno i iznova.

U vezi s tim trebate shvatiti da problem pronalaženja pravih riječi kojima treba iskazati velike istine zapisane u hebrejskom i grčkom izvorniku nije ograničen samo na engleski jezik. Ovo iskustvo stekli su svi prevoditelji, bilo da je riječ o francuskom, njemačkom, španjolskom ili hindu jeziku. Misionari, koji su željeli odnijeti Bibliju malim narodima, imali su velike probleme te vrste.

No, biblijski prevoditelji nisu pokleknuli pred ovom zadaćom. Napokon, Biblija je – cijela ili u dijelovima – prevedena na više od dvije tisuće jezika ili dijalekata*. Osim toga, ni hendikepirani se

---

* “Na početku devetnaestog stoljeća Sveto pismo je bilo dostupno na samo 68 jezika. Danas je Sveto pismo dostupno na više od 2.303 jezika.” (Izvor: www.biblesociety.org)

ne zanemaruju. Biblija je tiskana Braille-ovim pismom za slijepe na više desetaka različitih jezika. U novije doba snima se i na nosače zvuka i slike, a danas je dostupna besplatno preko interneta, u svako doba, u više oblika, na mnoštvu jezika i prijevoda – uključujući i hrvatski.

Prema službenim podacima, u svijetu se govori približno tri tisuće jezika. To znači da još uvijek ostaje skoro tisuću jezika na koje Pismo nije prevedeno. Ali na tome se uporno radi. Biblijski znanstvenici žarko žele ovladati svim tim jezicima te odnijeti Bibliju ili bar dio nje onima koji su tako dugo bez nje. Ovdje je problem prevođenja iznimno velik, ne samo što neki mali narodi još uvijek nemaju pravopis za svoj jezik, već zato što u mnogim slučajevima nemaju riječi kojima bi iskazali kršćanski nauk kad je riječ o ljubavi, milosti, vjeri, spasenju i tome slično.

Ponekad misionari moraju živjeti u takvom narodu trideset ili četrdeset godina prije nego što otkriju odgovarajući

izraz kojim bi objasnili te divne vjerske pojmove.

U svojoj neobično zanimljivoj knjizi *Božja riječ na ljudskom jeziku*, Eugene A. Nida iz Američkog biblijskog društva iznosi iskustvo prevoditeljice koja je pokušavala iskazati pojam *Utješitelj* na jeziku naroda Karre iz ekvatorijalnog dijela Afrike. Nastojeći pronaći nešto što bi odgovaralo, ona je nadugačko objašnjavala službu i djelo Svetog Duha koji ohrabruje, potiče, opominje, štiti, tješi i vodi kršćanina. Njezin pomoćnik napokon je uzviknuo: "Ako bi netko sve to mogao za nas učiniti, rekli bismo: 'To je onaj koji je pao kraj nas'." Činilo se da je to potpuno neprimjeren i neprikladan izraz i sigurno bi ubrzo bio odbačen da se kod ljudi iz tog kraja nisu raspitivali za objašnjenje tog izraza.

"Kad nosači, koji na glavi nose težak teret, krenu na dug put koji traje dva ili tri mjeseca, postoji mogućnost da obole od malarije ili dizenterije i onda zbog slabosti zaostanu za povorkom nosača.

Zbog posvemašnje iscrpljenosti može se dogoditi da padnu pod teretom, znajući dobro da će ih noću rastrgati divlje zvijeri ako se ne domognu zaštite i sigurnosti nekog sela.

Ako pak netko tko onuda slučajno prolazi vidi nosača kako leži ničice, i ako mu se sažali pa zastane, podigne ga i pomogne mu doći u zaštitu i sigurnost obližnjeg sela, za takvog se čovjeka kaže da je 'onaj koji je pao pokraj nas'. Taj je izraz misionarova prevoditeljica upotrijebila da bi prevela riječ *Utješitelj*, jer je On taj koji krijepi, štiti i čuva Božju djecu na njihovom putu u nebeski dom." (Navedeno djelo, str. 20)

Među mnogim drugim primjerima gospodin Nida je naveo i sljedeći:

Uduci, koji žive duž Etiopske granice, nisu mogli razumjeti značenje riječi *briga* ili *biti zabrinut*, sve dok misionar nije pribjegao neobičnom izrazu "drhti mu jetra". Uduk čita redak iz Ivana 14,1 ovako: "Neka vam ne drhti jetra; vjerujte u Boga i u me vjerujte."

Meksičke Kuikatek Indijance mučila je riječ *obožavanje*. Bila im je previše strana, no naslutili su njezino značenje kad im je rečeno “mahati repom pred gospodarom”, kao što čini pas kad je u blizini gospodara koji ga voli.

Kod naroda Mossi iz Zapadne Afrike pojam *vjera* prevodio se izrazom “oslanjati se na Boga”; meksičkim Aztecima to je značilo “pratiti Boga u stopu”; a kod panamskih Indijanaca Valiente izraz “uhvatiti Boga u glavi” nastala je iz lovačkog iskustva, kad oprezno motre na životinju, šuljaju se za njom i konačno je uhvate te ona postane njihovo vlasništvo.

Za narod Gbeapo iz Liberije *mir* se prevodi s “moje srce sjedi”, a kod Indijanaca Lapotek iz Meksika prevodi se kao “srce koje sjedi tiho”.

Miskiti iz istočne Nikaragve i Hondurasa prevode *ljubav* s “bol u srcu”. Tzotzili iz Meksika to kažu “biti ranjen u srce”. Tako redak iz Ivana 3,16 na njihovom jeziku glasi: “Da, Bog je bio tako ranjen u srce da je dao svojega jedino-

rodenog Sina da ne pogine ni jedan koji u nj vjeruje, već da ima život vječni.”

Sjeverni Soti iz Južne Afrike opisuju *obraćenje* kao “biti odsukan”, a *pokajanje* kao “ići nečijim stopama”. Na jeziku Balinera *pokajanje* je “oblačenje nove pameti”, a *obraćenje* “oblačenje novog ponašanja”.

Narod Kabba-Lakas iz Ekvatorijalne Afrike opisuje *Spasitelja* kao “Onog koji nas drži za ruku”, a Eskimi Barou s Aljaske prevode *pomirenje* kao “ponovno sklapanje prijateljstva”. Tako u njihovom Novom zavjetu u 2. Korinćanima 5,19 piše: “Bog bijaše u Kristu i sa svijetom opet sklopi prijateljstvo...”

Ovi primjeri, a ima ih na tisuće, dovoljno ističu činjenicu kako glavnu ulogu ne igra oblik riječi, već njihovo značenje. Sve dok je bît istine dobro izražena, frazeologija ima sporednu ulogu.

Je li vrijednost Biblije umanjena zbog toliko različitih prijevoda? Ni u kojem slučaju! Često je na taj način samo bolje objašnjena i obogaćena.

Je li moguće prevesti Bibliju na tri tisuće jezika i prenijeti ista osnovna učenja svakome na svijetu, a da se ne izgubi ili ne iskrivi neka od važnih istina u toj zbunjujućoj zbrci riječi?

Odgovor leži u činjenici da je već načinjeno više od dvije tisuće prijevoda i da su svi već prihvaćeni u sredinama kojima su i namijenjeni.

Još uvjerljiviji – zapravo najuvjerljiviji dokaz – jesu promjene u životima čitatelja. Usprkos svim različitostima u riječima i izrazima, ljudi na neki način ipak nalaze Boga u ovoj Knjizi, i to u svakoj zemlji, na svakome otoku, “u svakom narodu i plemenu, jeziku i puku” (Otkrivenje 14,6). Tajanstvena snaga s biblijskih stranica dira srca ljudi potičući ih da prihvate Isusa Krista kao svojega Spasitelja i prestanu ići lošim putevima.

Premda su neki prijevodi nesavršeni, ljudi u njima ipak nalaze dovoljno od Božje ljubavi i dobrote da bi mogli doživjeti ponovno rođenje.

Ako u čitanju Biblije povremeno naiđete na riječi ili izraze koje odmah ne razumijete, budite strpljivi. Nemojte se uzrujavati bez potrebe; možete naći objašnjenje, samo ako to želite. Pogledajte malo u rječnik. Uzmite neki drugi prijevod. Upitajte stručnjaka ili biblijski komentar. Pogledajte kako isti ulomak prevode drugi prevoditelji.

Ako tako postupite, doživjet ćete najljepše iznenađenje u životu. Svaki proučavatelj Biblije reći će vam da najteži dijelovi Svetog pisma, ako se pomnjivo proučavaju, često postanu svijetla mjesta obasjana svjetlom odozgo. Neobjašnjivo, ali vrlo sigurno, najednom ćete osjetiti da je Bog progovorio vašem srcu.

Teška mjesta

Čitajući Bibliju naići ćete prije ili poslije na tvrdnje koje se naoko ne slažu s ostalima koje ste već pročitali. U nekim slučajevima činit će se da su u potpunoj proturječnosti.

Prije nego što Knjigu proglasite nepouzdanom, uzmite vremena i proučite nejasne dijelove. U većini slučajeva vidjet ćete da uopće nema problema. Kad upadnete u poteškoće ovakve vrste, trebate imati na umu najvažnije načelo biblijskog proučavanja: “usporedi tekst s tekstom”. To znači usporediti teško razumljivo mjesto s drugima koji se bave istom temom. Kad ovako postupite, opća i sveobuhvatna biblijska učenja postaju jasna, a sumnje i pitanja se gube.

To je nešto nalik na spajanje dijelova mozaika, ili na igračku *puzzle*, slagalicu:

što se više dijelova spoji u cjelinu, to je lakši ostatak posla.

Ako postupate ovako, oduševit će vas uočljivi sklad u Svetom pismu. Problematični dijelovi nestajat će jedan za drugim i iznova ćete se diviti jedinstvu i dosljednosti Biblije.

Razmotrimo nekoliko primjera.

Ne zadržavaj me

U Evandelju po Ivanu 20,17 čitamo da je Isus rekao Mariji: “Nemoj me dulje držati, jer još nisam uzišao k Ocu...” U Evandelju po Mateju, u 28,9 za žene koje su posjetile grob piše: “... obujmiše mu noge i pokloniše mu se”.

Na prvi pogled čini se da su izvještaji u potpunoj suprotnosti. Ali suprotnosti zapravo nema. Zahvaljujući boljem poznavanju grčkog jezika do kojeg je došlo u novije vrijeme, otkriveno je da riječ koja je prevedena s “držati” ima u sebi i značenje “zadržavati”. Prema tome, ono što je Isus zapravo rekao Mariji

glasi: “Nemoj me držati,” ili “Nemoj me zadržavati”.

Isus je trebao obaviti važan posao i nije želio da Ga netko zadržava, no postojala je mogućnost da Ga dvije žene u svojem oduševljenju obožavaju, zagrle Mu noge i tako Ga zadržavaju.

Tako se ova dva teksta jednostavno uklapaju u događaj i nema nikakve proturječnosti.

Duhovi u zatvoru

U Prvoj Petrovoj poslanici nailazimo na sljedeće neobične tvrdnje: “Jer i Krist je jedanput umro zbog grijeha, pravedan za nepravedne, da nas privede k Bogu; on koji je bio ubijen u tijelu, ali oživje duhom. U duhu je otišao propovijedati duhovima koji su se nalazili u tamnici, onima koji su nekoć bili nepokorni kad ih je Božja strpljivost uporno čekala, u vrijeme Noe, kad se gradila lada u koju se skloni mali broj – svega osam duša – i bi spašen vodom.” (1. Petrova 3,18-20)

Prirodno je da se svatko zapita tko su duhovi u tamnici. Kako im je Krist mogao propovijedati i kada? Da nije možda riječ o kakvoj pogreški?

Nije. Ako ovaj dio teksta usporedite s izvještajem o Potopu koji je zapisan u Postanku 6, sve postaje jasno.

Tekst se odnosi na Svetog Duha i tim je Duhom Krist propovijedao “duhovima koji su se nalazili u tamnici” koji su opisani u dvadesetom retku kao osobe “koje su nekoć bile nepokorne”. To “nekoć” prepoznaje se kao “kad ih je Božja strpljivost uporno čekala, u vrijeme Noe”.

Prema tome, *vrijeme* je bilo u Noino doba, *mjesto* je bio pretpotopni svijet, *sredstvo* kojim se Krist trudio oko čovjeka bio je Sveti Duh i ta je činjenica jasno naglašena u Postanku 6,3. Noina služba, ispunjena i pokrenuta Duhom, trajala je 120 godina i to je bilo vrijeme kad je Bog nastojao osloboditi ljude iz tamnice grijeha i spasiti ih u lađi. Većina njih je odbila, samo je “osam duša... spašeno vodom”.

Bogataš i Lazar

Ovu ćete usporedbu pronaći u Evanđelju po Luki 16,19-31. Počinje ovako: “Bijaše neki bogataš koji se oblačio u grimiz i skupocjeni lan a iz dana se u dan sjajno gostio. Neki siromah imenom Lazar ležao sav u čirevima do njegovih vrata, čeznući da se nasiti onim što je padalo s bogataševa stola. ... Čak su i psi dolazili i lizali mu čireve. I umrije siromah i anđeli ga odnesoše u krilo Abrahamovo. Umrije i bogataš i bijaše pokopan. Kad je bio u paklu, usred strašnih muka, podiže oči te izdaleka opazi Abrama i Lazara u njegovu krilu...”

Zatim slijedi razgovor između bogataša i Abrahama u kojem bogataš prvo zahtijeva od Abrahama da pošalje Lazara i olakša mu muke, a zatim da Abraham šalje Lazara bogataševoj petorici braće da ih pozove na pokajanje.

Veliko je pitanje radi li se ovdje o stvarnom događaju ili o priči. Ako je to zapis stvarnog događaja, onda se suoča-

vamo sa strašnom činjenicom da su Nebo i pakao vrlo blizu jedno drugome tako da spašeni u punoj slavi imaju stalno pred očima strahovite muke kojima su zli izloženi. To se nikako ne slaže s cjelokupnim učenjem Svetoga pisma o zagrobnom životu jer u Propovjedniku 9,5 čitamo: “... a mrtvi ne znaju ništa...”

U Psalmu 146,3-4 piše: “Ne uzdajte se u knezove, u čovjeka od kog nema spasenja. Iziđe li duh iz njega, u zemlju svoju on se vraća, i propadaju sve misli njegove.”

Zatim nas se jasno uvjerava u Novome zavjetu da će pravednici biti podignuti iz smrti prigodom drugog Kristovog dolaska da s Njim provedu vječnost u slavnome novome svijetu u kojem “neće biti više ništa prokleta”. (Vidi Otkrivenje 22,1-5; 1. Korinćanima 15,51-57; 1. Solunjanima 4,16.17)

Prihvatiti priču o bogatašu i Lazaru kao stvaran događaj znači proglasiti besmislenim cjelokupni biblijski nauk o čovjekovom stanju nakon smrti i budućem

životu. Zbog toga to ne može biti stvaran događaj. Ne ostaje nam drugo nego zaključiti da je riječ o priči ili ilustraciji koju je Isus ispričao želeći svojim slušateljima pružiti vrlo važnu pouku o ludosti pohlepe.

Vrijedi zapaziti da postoji bliska veza između usporedbe o bogatašu i Lazaru i one o nepravednom upravitelju, koja je zabilježena u prvih trinaest redaka istog poglavlja.

U četrnaestom retku čitamo da su “lakomi farizeji” ismijali Krista pošto su čuli usporedbu o upravitelju, i Kristov zaključak u vezi s tim: “Ne možete služiti Bogu i bogatstvu.” Tako je Krist ispričao još jednu priču da bi pouka bila jasnija. Prema usporedbi, dok su nepravedni upravitelj i bogataš bili slični u svojoj sebičnosti, bogataš se od upravitelja razlikovao po tome što je zanemario pripremiti se za budućnost.

Krist je nastojao istaknuti i nerazumnost bogataševe lakomosti i istinu da čovjek za života određuje svoju vječnu sud-

binu. Treća, isto tako vrlo važna pouka, nalazi se u tome da bogataša nije spasila činjenica što je bio Abrahamov potomak. U Božjoj riječi, u spisima koje su Židovi nazivali “Mojsije i Proroci”, možemo pronaći put u život i izbjeći vječnu propast.

U vijeke vjekova

U Otkrivenju 14,11 nailazimo na jedan od najproblematičnijih tekstova u Novome zavjetu: “I dim se njihovih muka diže u vijeke vjekova; i nemaju mira ni dan ni noć koji se klanjaju Zvijeri i njezinu kipu te koji prime žig njezina imena!”

Znači li to da će Bog zle mučiti kroz cijelu vječnost? Ako je tako, kako to možemo pomiriti s onom slavnom izjavom iz 1. Ivanove 4,8 da je “Bog ljubav”, ili s najljepšim biblijskim retkom iz Ivana 3,16: “Da, Bog je tako ljubio svijet da je dao svog jedinorođenog Sina da ne pogine ni jedan koji u nj vjeruje, već da ima život vječni”?

Očito je da se te dvije tvrdnje ne mogu pomiriti. I kao što nijedan otac ne bi vječno mogao mučiti svoje dijete, tako ne može ni Bog, jer: “Kako se otac smiluje dječici, tako se Jahve smiluje onima što ga se boje.” (Psalam 103,13) Mora postojati neki način da se ovi tekstovi usklade. I postoji, i to bez ikakvog mijenjanja Pisma.

Tako se događa da nas izvorne riječi, prevedene s “vječan”, “vječit” i “zauvijek”, navode na pomisao kako je riječ o “doživotnom” i da duljina vremena ovisi o kontekstu.

U Judinoj poslanici, primjerice, u sedmom retku čitamo kako Sodoma i Gomora “... ispaštajući kaznu – vječni oganj – stoje za primjer...” Pa ipak, svatko zna da ovi gradovi danas ne gore. U 2. Petrovoj 2,6 Biblija kaže da je Bog pretvorio Sodomu i Gomoru u prah i pepeo. Tako je “vječni oganj” gorio samo dok je imalo što gorjeti.

U Otkrivenju 14,6 čitamo o “neprolaznoj radosnoj vijesti”, ili “vječnom evan-

delju”, a očito je da se Evandjelje neće propovijedati kroz cijelu vječnost jer nakon Kristovog povratka u slavi više neće biti grešnika koje treba opominjati niti spašavati. Tako riječi “u vijeke vjekova” u ovom slučaju jasno govore o ograničenom razdoblju.

U Izlasku tako čitamo o robu koji je za gospodara bio vezan “zauvijek”, no ta je odredba imala značaj samo za vrijeme njegovog života na Zemlji. Nitko ne bi mogao doći na pomisao da njegovo ropstvo potraje i nakon smrti.

U Knjizi proroka Jone 2,6.7 govori se o prorokovom iskustvu u utrobi velike ribe: “Trave mi glavu omotaše, sidoh do korijena planina. Nada mnom se zatvoriše zauvijek zasuni zemljini.” Ovo “zauvijek” trajalo je samo tri dana i tri noći.

Uzevši u obzir ostale uporabe pojmova “u vijeke vjekova”, “vječni” i “zauvijek”, bilo bi posve pogrešno smatrati da redak u Otkrivenju 14,11 dokazuje kako će Bog mučiti zle kroz cijelu vječnost. Zli će uistinu biti kažnjeni. Nakon ko-

načnog suda progutat će ih “ognjeno jezero” (Otkrivenje 20,14.15; Malahija 4,1-3), i ono će donijeti smrt, a ne doživotnu muku (vidi Rimljanima 6,23).

Vjera i djela

Ako biste nakon pročitaneog retka u Djelima apostolskim 4,12 odmah nekim slučajem otvorili navod iz Poslanice Filipljanima 2,12, mogli biste doći u iskušnje pomisliti da je opet riječ o nekoj proturječnosti.

U Djelima 4,12 čitamo: “... jer je pod nebom to jedino ime dano ljudima po kojem nam se treba spasiti”.

U Filipljanima 2,12 piše: “Stoga, ljubljeni moji, poslušni, kako ste uvijek bili ... sa strahom i drhtanjem nastojte da postignete svoje spasenje.”

Ima li kakvog razloga da netko “nastoji postići” svoje spasenje ako ga je već dobio na dar kroz vjeru u Isusa Krista? Jesmo li se ovdje možda suočili s nepremostivom poteškoćom?

Ne. Sve je zapravo vrlo jednostavno. Sjetimo se samo da je upravo apostol Pavao rekao čuvaru tamnice u Filipima: “Vjeruj u Gospodina Isusa ... pa ćeš se spasiti ti i tvoj dom.” (Djela 16,31) Tamničar je bez sumnje postao jedan od prvih obraćenika i vjernika u Filipi, i bilo bi nepojmljivo da Pavao piše istome čovjeku i kaže mu kako postoji još nešto što mora učiniti da bi mogao biti spašen.

Novo svjetlo pada na ovaj problem ako otvorimo Jakovljevu poslanicu gdje u 2,17 piše: “Tako je i s vjerom: ako nema djelâ, mrtva je u samoj sebi.”

Jakov se dotiče vrlo važne točke kad pita: “Što koristi, braćo moja, ako tko rekne da ima vjeru, a djelâ nema? Zar ga vjera može spasti? Ako su neki brat ili neka sestra goli i bez svagdašnje hrane, pa im netko od vas rekne: ‘Idite u miru, utoplite se i nasitite se!’ a ne dadnete im ono što im je potrebno za tijelo, što to koristi? ... Želiš li vidjeti ... da je vjera bez djelâ beskorisna?” (Jakov 2,14-16.20)

Tako postaje jasno da se spasenje dobiva samo kroz vjeru u Isusa Krista, pa je Pavao ispravno rekao da “se čovjek opravdava vjerom bez vršenja Zakona”. (Rimljanima 3,28) Pa ipak, ako se čovjek prihvatio Isusa kao svojeg Spasitelja, pokazat će obraćenje svojim životom i djelima. Da bi osigurao dobrodošlicu u Božjem kraljevstvu, čovjek treba ispravno vjerovanje popratiti ispravnim djelima. Vjera i djela se nadopunjuju, a nikako ne proturječe.

Tri dana i tri noći

U Evandelju po Mateju 12,40 čitamo: “Kako je Jona bio u utrobi morske nemani tri dana i tri noći, tako će i Sin Čovječji proboraviti u krilu zemlje tri dana i tri noći.”

No Matej 16,21 kaže: “Otada poče Isus izlagati svojim učenicima da mora ići u Jeruzalem, gdje će mnogo trpjeti od starješina, glavara svećeničkih i književnika, da će biti ubijen i da će uskrs-

nuti treći dan.” Prirodno je postaviti pitanje kako je Isus mogao biti “tri dana i tri noći ... u krilu zemlje” i uskrsnuti trećeg dana.

Jedno je sigurno: On je doista uskrsnuo trećeg dana. To je potvrđeno na više mjesta (vidi Luka 24,6. 7.19-21.46; Djela 10,40 i 1. Korinćanima 15,3.4).

Kako onda može biti “tri dana i tri noći”? Ovaj izraz bio je samo uzrečica kojom su se koristili Židovi u Kristovo doba, i nikada nije obvezatno značila tri puna dana i noći. *Židovska enciklopedija* kaže: “U židovskom javnom životu dio dana se katkada računao kao cijeli dan. Evo primjera: dan pogreba, čak i kad se pogreb obavi kasno popodne, računa se kao prvi od sedam dana žalosti; kratko razdoblje rano ujutro sedmog dana računa se kao sedmi dan; obrezanje se obavljalo osmog dana, a prvi se dan računao kao cijeli, čak kad bi se dijete rodilo samo nekoliko minuta prije isteka dana.” (*Jewish encyclopedia*, sv. 4., str. 457)

Tako je Krist nakon raspeća pokopan u petak, na dan pripreme (Luka 23,54-56) ležao u grobu do sunčevog zalaska toga dana, kroz cijelu subotu pa sve do rano ujutro u nedjelju kad je ustao iz mrtvih.

U grobu je zapravo bio jedan cijeli dan i djelomice druga dva dana, no za Židove je to bilo posve prihvatljivo kao ispunjenje poročanstva da će ostati u grobu “tri dana i tri noći”. Nitko u to vrijeme nije potezao pitanje tumačenja ove rečenice, pa čak ni Kristovi neprijatelji koji bi se radovali svakoj prilici da dokažu kako je On lažni prorok.

Opseg ove knjižice nam ne dopušta da se pozabavimo još nekim “problematičnim” dijelovima, a prethodni primjeri mogli bi biti dovoljni da nam pokažu kako se problemi mogu riješiti pozornim razmišljanjem i proučavanjem. Ako slučajno naidete na mjesta koja vas zbunjuju, pokušajte pronaći odgovor pomoću biblijske konkordancije ili pouzdanog biblijskog komentara. Imajte na umu da su

ista pitanja stotinama godina proučavali najveći kršćanski umovi, a plodovi njihovih istraživanja stoje vam na raspolaganju.

Jedno je sigurno: kad konačno riješite neki od naoko teških tekstova, dušu će vam ispuniti osjećaj velikog zadovoljstva. Bit će to kao kad iz mračne prostorije stupite na dnevnu svjetlost. Čudit ćete se kako niste prije vidjeli rješenje problema. Još više ćete poštovati ljepotu i moć Biblije.

Proročki simboli

Biblija je puna “slikovitog govora”, da navedem rečenicu iz *Reader's Digesta*. Obiluje slikama, simbolima, usporedbama, metaforama. Mnogi od njezinih pisaca bili su pjesnici, a glazba iz njihovih duša izvirala je kadšto na jedinstven i dopadljiv način.

U Knjizi o sucima, primjerice, Gideonov najmlađi sin priča priču o tome kako je drveće jednom imalo vrlo važan sastanak (Suci 9,8-15). Ondje su bili maslinovo drvo, smokvino drvo, vinova loza i glog. Glog je rekao ostalom drveću: “Ako me doista hoćete pomazati za kralja, u sjenu se moju sklonite. Ako nećete, iz gloga će oganj planuti i sažeći cedrove libanonske.” (Suci 9,15)

Evo prekrasne usporedbe koja je u to vrijeme ostavljala vrlo snažan dojam.

Slična usporedba pojavljuje se i u 2. kraljevima 14,9: “Libanonski je trn jedanput poslao glasnike k libanonskom cedru: ‘Daj kćer mome sinu za ženu’, ali su divlje zvijeri libanonske prošle i trn izgazile”. Jasno je da nikada nikakav trn nije nešto tako učinio. Ovaj je izraz upotrijebljen da se opiše netko koga pisac nije htio nazvati imenom.

Božja se riječ uspoređuje sa svjetiljkom ili svjetlom, hranom ili kruhom, čistim zlatom, vatrom, maljem, mačem, pa čak i s kišom i snijegom! Evo nekoliko tekstova u kojima su upotrijebljene ove snažne slike, to jest metafore.

Svjetiljka: “Tvoja riječ nozi je mojoj svjetiljka i svjetlo mojoj stazi.” (Psalam 119,105)

Hrana: “Ne živi čovjek samo o kruhu, nego o svakoj riječi koja izlazi iz usta Božjih.” (Matej 4,4; Job 23,12)

Zlato i med: “Neokaljan strah Jahvin – ostaje svagda; istiniti sudovi Jahvini – svi jednako pravedni, dragocjeniji

od zlata, od zlata čistoga, sladi od meda, meda samotoka.” (Psalam 19,10.11)

Oganj: “Al’ tad mi u srcu bî kao rasplamtjeli oganj, zapretan u kostima mojim.” (Jeremija 20,9)

Malj: “Nije li riječ moja poput vatre – riječ je Jahvina – i nije li slična malju što razbija pećinu?” (Jeremija 23,29)

Mač: “Prihvatite kacigu – ono čim se spašava – i mač Duha, to jest riječ Božju.” (Efežanima 6,17)

Kiša i snijeg: “Kao što daždi i sniježi s neba bez prestanka dok se zemlja ne natopi, oplodi, ozeleni, da bi dala sjeme sijaču i kruha za jelo, tako se riječ koja iz mojih usta izlazi ne vraća k meni bez ploda, nego čini ono što sam htio i obistinjuje ono zbog čega je poslao.” (Izaija 55,10.11)

Može li se Božja riječ pravilno predočiti svim tim različitim simbolima? Svakako da može; štoviše, svaki simbol donosi neko novo viđenje kojega drukčije ne bismo uočili. Svaki od njih nalik je

dodatnom oknu kroz koje dopire nova svjetlost.

Još jedan primjer probrane simboličke nalazimo u mnogim izrazima vezanim uz Isusovo ime. Navodimo nekoliko imena kojima je On nazvan. Svako od imena ima osobito značenje.

Ugaoni kamen: Efežanima 2,20; 1. Petrova 2,6

Sunce s visine: Luka 1,78

Zvijezda Danica: 2. Petrova 1,19

Sjajna zvijezda Danica: Otkrivenje 22,16

Janje Božje: Ivan 1,29-36

Kruh života: Ivan 6,35

Svjetlost svijeta: Ivan 8,12

Živi kamen: 1. Petrova 2,4

Kralj iz Judinog plemena: Otkrivenje 5,5

Pastir dobri: Ivan 10,11

Vrhovni Pastir: 1. Petrova 5,4

Sva ta simbolična imena samo su dodatak izravnim titulama koje su Mu do-

dijeljene: Božji Sin, Sin Čovječji, Spasitelj, Otkupitelj, Savjetnik, Posrednik, Sve-moćni Bog, Vječni Otac, Knez mirono-sni, Veliki Svećenik, Blagoslovljeni i Je-dini Vladar, Čeznja svih naroda, Kralj nad kraljevima i Gospodar nad gospodarima.

Tako ova uporaba simbola pomaže otkriti određene osobine Kristovog ka-raktera koje ne bismo dovoljno razumjeli da nisu ovako oslikani. Štoviše, svaki od njih otvara cijeli niz proučavanja koja će vas, samo ako ustrajete, odvesti u pravo kraljevstvo misli koje blista od Božje sla-ve.

Upravo se uz proročanstvo vezuje snažna simbolika, i to ne bez razloga.

Kad čitajući Bibliju dodete do dru-gog poglavlja Knjige proroka Daniela, ot-krit ćete da se ona naširoko bavi velikim metalnim kipom. Prorok Daniel ga je ova-ko opisao babilonskom kralju Nabukodo-nozoru:

“Ti si, o kralju, imao videnje: Gle, kip, golem kip. Vrlo blistav, stajaše pred tobom, strašan za oči. Tome kipu glava

bijaše od čistog zlata, prsa i ruke od srebra, trbuh i bedra od mjedi, gnjati od željeza, a stopala dijelom od željeza, dijelom od gline. Ti si promatrao: iznenada se odvali kamen a da ga ne dodirnu ruka, pa udari u kip, u stopala od željeza i gline, te ih razbi. Tada se smrvi najednom željezo i glina, mjed, srebro i zlato, i sve postade kao pljeva na gumnu ljeti, i vjetar sve odnese bez traga. A kamen koji bijaše u kip udario postade veliko brdo te napuni svu zemlju.” (Daniel 2,31-35)

Kakvog li prizora! Nijedan holivudski filmski producent nikada ne bi takvo što stvorio. Svaki njegov dio imao je određeno značenje, ne samo za Nabukodonozora, nego za cijeli svijet, čak i za današnje naraštaje.

Danielovo tumačenje razjasnilo je Nabukodonozoru da je kip ništa drugo do sažetak svega što će se dogoditi u budućnosti. Četiri glavna dijela predočavala su slijed svjetskih kraljevstava za koje se većina povjesničara slaže da su bile četiri

velike sile staroga doba, a zvale su se Babilon, Medo-Perzija, Grčka i Rim.

I onda, kao što su stopala i prsti ki-pa bili dijelom od čelika a dijelom od gline, tako se i Rimsko Carstvo trebalo razdijeliti, kao što se i dogodilo. U “vrijeme tih careva”, ili carstava, Bog će sebi uspostaviti svoje vlastito vječno kraljevstvo.

Sedmo poglavlje iste knjige uvest će vas u novu skupinu simbola. Ovdje su narodi uspoređeni za “zvijerima”. Babilon se više ne uspoređuje sa zlatnom glavom, već s lavom koji ima orlovo krilo. Umjesto s “poprsjem i rukama od srebra”, Medo-Perziju uspoređuje s leopardom, a Rim kao “četvrtu neman, strahovitu, užasnu i izvanrednu snažnu”.

Nova se sila uvodi pod simbolom “roga” i očito je iz konteksta da ona predočava veliku vjersko-političku silu koja stupa na svjetsku pozornicu s propašću nezabožaćkog Rima. (Vidi Daniel 7,24.25)

U Danielu 8 opet se mijenja simbolika. Ovdje prorok vidi “ovna s dva roga”,

a poslije jarca koji “dolazi sa zapada povrhu sve zemlje ne dodirujući tla; jarcac imaše silan rog među očima”. (Daniel 8,5)

Ovi se simboli nalaze u istom poglavlju gdje ovan, kako se kaže, predočava “kraljeve Medije i Perzije”, a jarcac kralja Grčke. Veliki rog u ovom slučaju je “prvi kralj”. (Daniel 8,20.21) Taj prvi kralj nije nitko drugi do Aleksandar Veliki, čija je sudbina jasno prorečena u redcima koji slijede.

Ako otvorimo knjigu Otkrivenja, otkrit ćemo da je prepuna simbola, tako da neki smatraju da ju je zbog toga teško razumjeti. Pa ipak, nije tako teško. Kad jednom razjasnimo najvažnije simbole, ostatak knjige je lakše razumjeti.

U prvom poglavlju gledamo Krista kako šeće između sedam svijećnjaka. Isprva to može izgledati čudno, no svijećnjaci su jednostavno simboli crkava koje su, nakon svega, trebale biti svjetlost usred mraka svjetovnosti oko njih.

U petom, šestom i sedmom poglavlju govori se o sedam pečata i o otvaranju

prvih četiriju pečata. Opisana su i četiri jahača, koji se često nazivaju četiri jahača Apokalipse. Očito je da su to simboli. Ali, što znače?

S neobičnom kratkoćom i točnošću oni oslikavaju pad Crkve iz njezine prvobitne čistoće pa sve do vremena kad postaje potpuno pokvareno tijelo koje pravim Kristovim sljedbenicima donosi mučenja i smrt.

Od osmog do jedanaestog poglavlja pronaći ćete još više čudnih simbola. Ovaj put su to anđeli s trubljama koji donose strahovitu nesreću na svijet. Taj je dio teško razumjeti sve dok ne shvatimo da ove riječi oslikavaju nagovještaj uspona i napretka onih okrutnih barbar-skih likova koji su odigrali veliku ulogu u raspadu Rimskog Carstva.

U dvanaestom poglavlju je prava Božja Crkva predložena ženom "obučenom u sunce i s mjesecom pod njezinim nogama, a na glavi ima krunu sa dvanaest zvijezda", što nesumnjivo predložava Crkvu i dvanaestoricu apostola. Žena ima dije-

te, što očito mora biti Isus Krist, Božji Sin.

U sljedećim redcima pojavljuje se prizor s “velikim Zmajem” čiji je rep povukao trećinu nebeskih zvijezda i bacio ih na zemlju. Ovo jasno oslikava Sotonu koji je na Nebu podigao veliku pobunu, zaveo mnoge anđele i u davna vremena na Zemlju donio grijeh.

Kad smo pravilno protumačili simbole, ovo dvanaesto poglavlje Otkrivenja postaje osobito važno jer ukratko prikazuje podrijetlo grijeha, pozadinu velike borbe između Krista i Sotone i prave uzroke vjekovnog progonstva prave Božje djece.

U trinaestom poglavlju opisuje se jedna druga zvijer koja je, čini se, utjelovljenje svih dosad spomenutih zvijeri. Nalikuje leopardu, medvjedu i lavu, a Zvijer joj je dala svoju moć, sjedište i veliku vlast.

Jedna od sedam glava ove zvijeri je “smrtonosno ranjena”, nakon čega dolazi do izlječenja rane, čemu se sav svijet divi.

Većina protestantskih tumača smatra kako ovaj simbol predočava neobičnu povijest papinstva, koje je smrtno ranila reformacija i događaji nakon nje, a sada se ponovno uzdiže u svjetsku silu.

Još jedan snažan simbol pojavljuje se u Otkrivenju 13. Opisan je kao “druga Zvijer” koja “izlazi iz zemlje”. Imala je dva roga kao janje, a govor kao zmaj.

Mnogi su uvjereni da ona predočava Sjedinjene Američke Države koje su na početku svoje povijesti podupirale dva velika načela o građanskoj i vjerskoj slobodi, a na njih će zaboraviti u konačnoj borbi za vlast u posljednje dane.

Nemoguće je u ovoj knjizici učiniti više od samog spominjanja tih vrlo važnih pitanja, od kojih svako zaslužuje pomnivo proučavanje u koje bi se predani čitatelj trebao što prije udubiti.

Imajući sve to na umu, možda se pitate zašto se biblijski pisci nisu jasnije izražavali. Zar ne bi bilo mnogo bolje da su manje upotrebljavali slike, a više izravno iznošenje?

Postoje valjani razlozi za uporabu slika, osobito u Ivanovo vrijeme. Kao rimski zatočenik na otoku Patmosu, bio je u vrlo teškom položaju. Da je otvoreno i naširoko pisao o skoroj zloj kobi Rima, sigurno bi bio smjesta pogubljen. Pišući u simbolima i slikama, mogao je svojoj braći po vjeri uputiti vijest utjehe da će njihovi progonitelji biti konačno poraženi.

I tako, dok su Ivanovi rimski stražari mislili da pergament na kojem piše ne sadrži ništa više nego samo besmisleno mudrovanje senilnog stogodišnjaka, on je zapravo prenosio Božjem narodu poruku povjerenja i nade.

Danas kad povijest svjedoči o ispunjenju Ivanovih pretkazanja, možemo vidjeti kako je čudnovata objava koju mu je Bog dao i kako je mudra i prikladna simbolika kojom se služio.

Ako ste došli u kušnju da izostavite proročke knjige u Bibliji jer su tako pune “rogova i kopita”, odbacite takvu odluku. Možda će vam trebati malo vremena

da dokučite puno značenje svih upotrijebljenih simbola, no ako ustrajete u proučavanju, na kraju će vas obasjati veliko svjetlo s ovih najdragocjenijih mjesta. Tako ćete riješiti ne samo vaše trenutačne probleme u proučavanju Biblije, nego i one koji će se pojaviti ubuduće.

Dakle, u tim naizgled teškim knjigama napisana je povijest unaprijed. U njima je otkrivena budućnost, u njima Bog govori o našem vremenu i onom koje slijedi, u njima imamo "... vrlo sigurno sve proroštvo. Dobro činite što upirete u nj pogled kao u svjetiljku koja svijetli u tamnome mjestu dok ne osvane dan i dok se ne pomoli Danica u vašim srcima". (2. Petrova 1,19)

Čitajte Bibliju!

Čudno je to! Kad netko čita Bibliju pomnjivo i uz molitvu, nikada zapravo ne završava čitanje. Pročitat će zadnje retke posljednjeg poglavlja Otkrivenja, da bi otkrio kako želi ponovno započeti s čitanjem. Nije potrebno opet započeti s Knjigom Postanka 1,1, nego s bilo kojim mjestom gdje će vam neki lijepi tekst pobuditi pozornost i duboko vam utjecati na srce.

Pošto ste prvi put pročitali cijelu Bibliju, možete je vratiti na policu, zadovoljni što ste učinili nešto dobro. Ali ona neće ostati ondje. Počet će vam govoriti s police ili noćnog ormarića na koji ste je odložili. Svakako ne doslovce, već tako da nećete moći posumnjati. Njezine prekrasne usporedbe navirat će vam na um, a njezini svečani pozivi odjekivat će

u vašem srcu. Uхватit ćete sebe kako ih ponavljate, navodite, pa čak i govorite o njima svojim prijateljima.

Ako tako postupite, osjetit ćete kako vas nešto potiče da opet otvorite tu Knjigu da biste se podsjetili na neki prepoznatljivi tekst ili možda osvježili sjećanje na proročanstvo za koje vam se čini da se baš u našim danima ispunjava.

Eto, i na taj se način Biblija upliće u nečiji svakodnevni život i u svaki dječlić njegovog iskustva. Sve to služi na dobro, jer je Biblija Božja knjiga, knjiga u kojoj su iznesena prekrasna načela Božjega kraljevstva. Ona će donijeti Boga u vaš život, dom i obitelj, uz obilje blagoslova koje inače nikada ne biste iskusili.

Zbog toga je, na svaki mogući način – za svoje sadašnje i vječno dobro – pročitajte cijelu. Čitajte je redom. Koristite se njome pri obiteljskom bogoslužju. Obratite joj se što češće, danju ili noću, kad god zaželite ili trebate savjet, uputu ili duhovnu snagu. Ona vas nikada neće razočarati. Poput svojeg velikog Autora pru-

žit će vam pomoć kad god vam zatreba. (Hebrejima 4,16)

Ako se ikada nadete u nevolji, ako ste zbunjeni i ne znate što biste učinili, otvorite jedanaesto poglavlje Evandjelja po Mateju i pročitajte ove divne riječi: “Dokle k meni svi koji ste umorni i opterećeni, i ja ću vas okrijepiti. Uzmite jaram moj na se i učite od mene, jer sam krotka i ponizna srca. Tako ćete naći pokoj svojim dušama, jer jaram je moj sladak, a moje breme lako.” (Matej 11,28-30)

Ako vas zabrinjavaju obiteljske potrebe, ako ne znate gdje ćete naći sljedeći obrok, otvorite šesto poglavlje Evandjelja po Mateju i čitajte od 25. do 34. retka, gdje se nalazi slavno obećanje: “Zato najprije tražite kraljevstvo Božje i njegovu pravednost, a to će vam se nadodati!”

Ako ste potišteni jer je sve krenulo naopako ili ste pretrpjeli naoko nepopravljivu štetu, otvorite 2. Korinćanima 11,24. i čitajte do 12,10. Ondje su opisane Pavlove osobne žrtve za Kristovu

stvar, a i ova divna i utješna sigurnost: “Dosta ti je moja milost, jer se moja snaga savršeno očituje u slabosti.” (2. Korinćanima 12,9)

Ako ste bolesni, naći ćete riječi utjehe i nade u božanskoj izjavi: “Jer ja sam Jahve koji dajem zdravlje.” (Izlazak 15,26) Iste misli nalazimo i u Psalmima: “Blagoslivljaj Jahvu, dušo moja, i ne zaboravi dobročinstva njegova: on ti prašta sve grijehе tvoje, on iscjeljuje sve slabosti tvoje. ... Blago onome koji misli na uboga i slaba: u dan nevolje Jahve će ga spasiti! Jahve će ga štiti i živa sačuvati... Jahve će ga ukrijepiti na postelji boli, bolest mu okrenuti u snagu.” (Psalam 103,2.3; 41,1-3.)

Ako ste tužni zbog gubitka nekoga bliskog i dragog, evo dvaju izabranih tekstova za ožalošćene: 1. Solunjanima 4,13-18 i 1. Korinćanima 15,51-58. “Stoga, tješite jedan drugoga tim riječima”, kaže apostol Pavao. One su zaista utješne jer predstavljaju Božje osobno jamstvo da će umrli pravedni uskrsnuti, i zajedno

sa živim svetima “bit će podignuti na oblake u susret Bogu”.

U petnaestom poglavlju 1. Korinćanima čitamo ova uzvišena i lijepa obećanja: “A kad se ovo raspadljivo tijelo obuče neraspadljivošću i ovo smrtno tijelo besmrtnošću, tada će se ispuniti pisana riječ: ‘Pobjeda proguta smrt. Gdje je, smrti, tvoja pobjeda? Gdje je, smrti, tvoj žalac?’” (1. Korinćanima 15,54-55)

Kad ste u krizi, ako trebate nekoga na koga biste se oslonili, nekoga tko vas ne bi napustio ili razočarao, otvorite Psalm 23, poznat kao “pastirski psalam”. Napisao ga je pastir koji je učio od Boga, velikog i dobrog Pastira koji se nježno brine za svoje ljudsko “stado”.

Upravo u tom psalmu napisane su ove lijepe riječi: “Pa da mi je i dolinom smrti poći, zla se ne bojim, jer si ti sa mnom. Tvoj štap i palica tvoja utjeha su meni.”

Ako zaprijeti rat i čini se da će sav svijet propasti, pročitajte Psalm 91, koji obiluje Božjom skrbi i zaštitom. U nje-

mu su redci: “Ti što prebivaš pod zaštitom Višnjega, što počivaš u sjeni Svemogućega. ... Pa nek padaju tisuće kraj tebe, deseci tisuća s desne tvoje, tebe se neće primaći! Zazvat će me, a ja ću ga uslišiti, s njim ću biti u nevolji, spasit ću ga i proslaviti. Nasitit ću ga danima mnogim, pokazat mu spasenje svoje.”

Ako vas je netko drag ili blizak osramotio ili razočarao, ako ste u kušnji da ga se odreknete ili zauvijek odbacite, pročitajte usporedbu o izgubljenom sinu iz Luke 15,11-32. Obraćajući veliku pozornost na sina, nastojte ne zaboraviti ganutljivu sliku oca koji čeka, čezne i promatra hoće li mu se davno izgubljeni dječak vratiti.

Ako ste stari i osjećate da vam se život primiče kraju, svakako čitajte zadnja biblijska poglavlja koja tako jasno govore o divnom Božjem novom svijetu gdje “Smrti više neće biti; neće više biti ni tuge, ni jauka, ni boli...” (Otkrivenje 21,4)

I tako, bilo da ste stari ili mladi, tužni ili sretni, zabrinuti ili zadovoljni, razoča-

rani ili puni nade, sumnjičavi ili puni povjerenja – Biblija za vas ima poruku. Ako je otvorite s vjerom i s molitvom u srcu da vas Bog vodi, ona će vam uputiti pravi Božji savjet. Ona će vam biti Božja riječ, prava riječ koja vam u tom trenutku treba.

Zato svakako čitajte ovu dragocjenu Knjigu. Proučavajte je. Razmišljajte o njoj. Molite se uz nju. Činite to danas, sutra i uvijek.

Misli o Bibliji

Nema sumnje da je arheologija potvrdila stvarnu povijesnost starozavjetne predaje.

William F. Albright

Biblija nije ljudska riječ o Bogu, nego Božja riječ o čovjeku.

John Barth

U trenutku kad prestane živjeti Božjom riječju, odnosno po Svetom pismu, Crkva postaje podložna postupku raspadanja.

Karl Barth

Od Postanka do Otkrivenja u Bibliji nema niti najmanjeg nesuglasja.

Henry Ward Beecher

Onaj tko čita Bibliju u prijevodu je poput mladoženje koji ljubi mladenku preko vela.

Hayyim Nachman Bialik

Biblija je veliko književno mjerilo čistoće i stil-ske ujednačenosti.

Hugh Blair

Ono što stvarno trebamo nije braniti Bibliju, nego je razumjeti.

Millar Burrows

Evandjelje nije samo obavijest o spasenju, nego i snaga spasenja.

Miroslav Bustruc

Nigdje u Bibliji, u Starom ili u Novom zavjetu, nema tvrdnje: "Ako vjeruješ u mene, nećeš imati nevolja."

Ray Charles

Marljivo proučavanje Biblije sačuvat će svakog pisca od stilske neukosti.

Samuel Taylor Coleridge

Jedine nove činjenice o Bibliji i biblijskom svijetu dolaze iz zemlje [kao arheološki nalazi].

William G. Dever

Novi zavjet je najbolja knjiga koju svijet poznaje ili će je upoznati.

Charles Dickens

Crkva smatra Bibliju Božjom knjigom, Božjom porukom, Božjom riječju.

Bonaventura Duda

Uvijek ostaje temeljno ovo načelo: ključ je Biblije Isus Krist.

Bonaventura Duda

Za onoga tko najprije nije čuo njezine zakone iz svoje duše, Biblija je zapečaćena knjiga.

Ralph Waldo Emerson

Sâm Bog je štitio Bibliju i sačuvao je kroz stoljeća.

Jerry Falwell

Ta stara, poštovanja dostojna Povelja sadrži najuzvišeniju mudrost najdubljeg značenja i otkriva tajne kojima se u konačnici moraju vratiti sve filozofije.

Johann Gottlieb Fichte

Dosadašnja arheološka otkrića pružaju dokaze koji potvrđuju Sveto pismo točku po točku.

Joseph Free

Biblija pokazuje način na koji se putuje na Nebo, a ne način na koji se kreću nebeska tijela.

Galileo Galilei

Biblija razlikuje ljude na žive i mrtve.

Zlatko Garvanović

Kuća bez Biblije nema temelja.

Zlatko Garvanović

Najopasnija zmija je ona iz Biblije.

Zlatko Garvanović

Upoznao sam devedeset i pet svjetskih velikana mojeg doba, od kojih je osamdeset sedmero slijedilo Bibliju. Bibliju obilježava posebnost Stvaranja i od svih konkurencija dijeli je neizmijerna udaljenost.

William E. Gladstone

Možemo jasno i određeno reći da nijedno arheološko otkriće nikada nije osporilo niti jedan biblijski izvještaj. Mnoštvo pronađenih arheoloških iskopina potvrđuje, u cijelosti ili u pojedinostima, povijesna izvješća Biblije.

Nelson Glueck

Učimo cijeniti nadzemaljsko. Žudimo za objavom koja nigdje dostojnije ni ljepše ne plamti nego u Novom zavjetu!

Johann Wolfgang Goethe

Svi se trebamo iznova vratiti Bibliji, ali ne da bismo dokazali svoja gledišta, već da bismo vidjeli što ona kaže dok nam Sveti Duh otvara oči.

Billy Graham

U roditeljskom domu naučila sam mnogo iz Biblije, i još uvijek imam neutaživu glad da je čitam.

Amy Grant

Ljude koji čitaju Bibliju nemoguće je umno ili društveno porobiti. Biblijska načela temelj su ljudske slobode.

Horace Greeley

Nikada nije bilo veće moralne promjene u nekom narodu od one u Engleskoj. ... Engleska je postala narod knjige, a ta je knjiga bila Biblija. Čitala se u crkvama i kod kuće i njezine su riječi izazvale zapanjujuće oduševljenje.

John Richard Green

Kad staviš ruku na Bibliju, onima koji te gledaju ti kažeš mnogo više od toga da ćeš govoriti istinu.

Lee Greenwood

Ako čovjek sustavno izbjegava Istinu, ona će mu se na kraju ukloniti.

Ivo Gugić

Biblija je objava Božjeg uma i volje čovječanstvu kako bismo mogli naučiti tko je Bog.

Jupiter Hammon

Sve od vas koji znate čitati moram zamoliti da čitate Bibliju. Kad god imate vremena, proučavajte Bibliju; i ako nemate drugog vremena, uzmite si nešto od spavanja i naučite što je objava i Božja volja.

Jupiter Hammon

Biblija je velika obiteljska povijest Židova.

Heinrich Heine

Biblija je vrednija od svih ikad objavljenih knjiga.

Patrick Henry

Biblija ukazuje na način razumijevanja svijeta iz Božje točke gledišta.

Abraham J. Heschel

Događaji zabilježeni u Bibliji su za pronicljivo oko prizori velike drame: Božja potraga za čovjekom, Njegovo traženje čovjeka i čovjekov bijeg od Boga.

Abraham J. Heschel

Biblija je bila *Magna carta* siromašnih i ugnjetavanih. Ljudski rod si ne može priuštiti da je odbaci.

Thomas Huxley

Ta je Knjiga, gospodine, stijena na kojoj počiva naša republika.

Andrew Jackson

Božja riječ ruši naše privide kao kule od karata.

Josip Janković

Uvijek sam govorio da će predano proučavanje Svetog pisma stvoriti bolje građane, bolje očeve i bolje supruge.

Thomas Jefferson

Zar se ljudskoj predaji treba više vjerovati nego Evanđelju našega Spasitelja?

Jeronim Praški

Blaženi oni koji slušaju Božju riječ.

Mlađan Jorgić

Biblija je moje najdragocjenije blago; bez nje bih bio bijednik!

Immanuel Kant

Postojanje Biblije kao Knjige za narod najveće je dobro koje je ljudski rod iskusio.

Immanuel Kant

Biblija je najčitanija i najviše prevedena knjiga koju je dao stvaralački genij čovječanstva.

Jure Kaštelan

Svaki novi prijevod Biblije znači kulturni događaj za narod i sredinu u kojoj se javlja.

Jure Kaštelan

Biblija je izvješće o čovjekovim naporima da nađe Boga i nauči živjeti sukladno Njegovim zakonima.

Helen Keller

Suočen s golemim mnoštvom vjerodostojnih i sigurnih rezultata istraživanja, pri susretu sa sumnjičavim kritičarima, koji još od "prosvjetiteljskog stoljeća" pokušavaju srušiti Bibliju, uvijek mi se iznova otima samo jedan uzvik: "Biblija je ipak imala pravo!"

Werner Keller

Kršćanin može uzeti u ruke Bibliju i bez straha i oklijevanja reći da drži istinitu Božju riječ koja nam je prenošena kroz stoljeća s naraštaja na naraštaj bez značajnijeg gubitka.

Frederic Kenyon

Kad čitate Božju riječ, morate si stalno govoriti: "Ona govori meni i o meni."

Søren Kierkegaard

Božja riječ je sama po sebi jasna, a ako se gdje pojavi neka nejasnoća, Sveti Duh ... to pojašnjava na drugom mjestu, tako da ne može biti sumnje, osim kod onih koji tvrdokorno ostaju u neznanju.

John Knox

Način na koji je Krist rabio izraelsko Pismo naš je uzor u tumačenju Biblije.

Hans LaRondelle

Nema ničeg otkrivenog u Novom zavjetu što već nije bilo objavljeno u Starom.

Vincent Stuckey Lean

Evandjelje je sjeme — pada li na suhu pustinju, neće je oploditi.

Irma Lederer

Knjiga koju trebaš čitati nije ona koja misli za tebe, nego ona koja te potiče na razmišljanje. Nijedna knjiga na svijetu nije u tome ravna Bibliji.

Harper Lee

U svim nedoumicama i tjeskobama Biblija mi nikad nije prestala davati svjetlost i snagu.

Robert E. Lee

Čudno: što se Biblija manje čita, više se prevodi.

Clive S. Lewis

Bog je stvorio čovjeka na svoju sliku, kaže Biblija. Filozofi su obrnuli postupak: stvorili su Boga na svoju sliku.

Georg Christoph Lichtenberg

Uzmi sve iz te Knjige prema razboru i uravnoteženoj vjeri, i živjet ćeš i umrijeti kao bolji čovjek.

Abraham Lincoln

Vjerujem da je Biblija najbolji dar koji je Bog ikada dao čovjeku.

Abraham Lincoln

Biblija je jedan od najvećih Božjih blagoslova darovanih ljudima. Autor joj je Bog, završetak joj je spasenje, a sadržaj joj je istina bez ikakvih primjesa. Ona je sva uzvišena.

John Locke

Kršćani vjeruju da je Biblija u izvornome obliku nadahnuta Bogom, nepogrešiva knjiga temeljnica za vjeru u Boga Oca, Isusa Krista, Sina Božjega i Duha Svetoga.

Branko Lovrec

Biblija me naučila strpljivom razmišljanju.

Tonka Lovrić

Božje pismo čovječanstvu — to je Biblija

Tonka Lovrić

Biblija je kolijevka u koju je položen Krist.

Martin Luther

Biblija je poput lava: samo je pustite, i ona će obaviti svoj posao.

Martin Luther

Bog nije zapisao Radosnu vijest samo u Bibliji, nego i na drveću, cvijeću, oblacima i zvijezdama.

Martin Luther

Moja je savjest podložna Božjoj riječi.

Martin Luther

Nikome ne preporučujem da svoje dijete šalje tamo gdje se Sveto pismo ne cijeni više od svega.

Martin Luther

Sveto pismo ne možemo razumjeti ni proučavanjem niti razumom. Tvoja je prva dužnost da počneš s molitvom.

Martin Luther

Posljednjih godina pročitam Bibliju dvaput godišnje. Ako si predstavite Bibliju velikim drvetom, a svaku njezinu riječ grančicom — pro-tresao sam svaku od tih grančica jer sam želio doznati o čemu govori i što znači.

Martin Luther

Biblija je za mene najdragocjenija stvar na svijetu upravo zato što mi iznosi povijest o Isusu.

George MacDonald

Nakon što sam odlučio razumski opovrgnuti kršćanstvo, i nisam uspio, došao sam do zaključka da je Biblija istinita i da je Isus Krist Božji Sin.

Josh McDowell

Biblija se zove Božjom riječju zato što je nadahnut, vjeran i nepogrešiv zapis onoga što je Bog smatrao bitnim da znamo o Njemu, o svemiru u kojem živimo, o duhovnim saveznicima i neprijateljima te o ljudima.

Walter Martin

Biblija će te držati podalje od grijeha, ili će te grijeh držati podalje od Biblije.

Dwight L. Moody

Nema bolje knjige kojom ćete obraniti Bibliju, od Biblije same.

Dwight L. Moody

Znam da je Biblija nadahnutu, jer nadahnjuje mene.

Dwight L. Moody

Kad se znanost i Biblija razilaze, znanost je očito krivo protumačila činjenice.

Henry Morris

Čovjek koji nije primio živo osvjedočenje od Boga, zapravo ne zna o Njemu ništa, makar progutao i sto tisuća Biblija.

Thomas Münster

Biblija nije obična knjiga, već živo stvorenje sa silom koja pobjeđuje sve koji joj se protive.

Napoleon

U Bibliji ima više pouzdanih znakova autentičnosti nego u bilo kojoj svjetovnoj povijesti.

Isaac Newton

Čvrsto vjerujem da je Biblija Božja riječ koju su napisali nadahnuti ljudi. Svakodnevno je proučavam.

Isaac Newton

Bez Svetog pisma, koje govori samo o Isusu Kristu, ne bismo o Njemu ništa znali!

Blaise Pascal

O ljudskoj naravi možeš naučiti više ako čitaš Bibliju, nego ako živiš u New Yorku.

William Lyon Phelps

Ljudska riječ redovito nešto krije, dok se Bog po svojoj Riječi — otkriva.

Stanko Radić

Sveta knjiga živoga Boga danas trpi više štete od svojih pristaša nego od svojih protivnika.

Leonard Ravenhill

Unutar korica Biblije nalaze se odgovori za sve probleme s kojima se čovjek suočava.

Ronald Reagan

Trebamo se moliti i čitati Bibliju svakog dana, i to će nas, bez obzira što nam se dogodilo, zadržati blizu Boga, jer smo stalno u vezi s Njim kroz Njegovu Riječ.

Cliff Richard

Temeljito poznavanje Biblije vrednije je od fakultetskog obrazovanja.

Theodore Roosevelt

Kakva god bila vrijednost onoga što sam napisao, za sve je zaslužna činjenica što mi je moja majka kao djetetu svakodnevno čitala dio Biblije i naučila me nešto od toga napamet.

John Ruskin

Cijela nada o ljudskom napretku oslanja se na stalno rastući utjecaj Biblije.

William Henry Seward

I vrag može navoditi Pismo za svoju svrhu.

William Shakespeare

Biblijski Bog nije samo Jedan, nego i jedini mogući Jedan.

Leo Strauss

Bog je zapravo neshvatljiv. To je temeljna biblijska tvrdnja.

Leo Strauss

Kad mi se duh umori i kad u nezgodama i nesenosti političkog živovanja odmor traži, tada mi je najprije pri ruci Sveto pismo, a poslije toga stari klasici.

Josip Juraj Strossmayer

Vjerujem da je Biblija Božja riječ od korica do korica.

Billy Sunday

Još ove godine pročitaj Bibliju od korica do korica.

Sonja Šarunić

Voltaire je očekivao da u pedeset godina njegovog života neće na svijetu biti nijedne Biblije. Njegova kuća je danas ispostava za širenje Biblije na mnogim jezicima.

Corrie Ten Boom

Čitanje Biblije je obrazovanje samo po sebi.

Lord Tennyson

Majka me učila da svu istinu uvijek tražim u Bibliji.

Nikola Tesla

Dobro shvaćena i u vjerskom smislu prihvaćena Božja riječ najkraći je put do duhovnog savršenstva. Ne smijemo odabirati nekoliko omiljenih odlomaka nauštrb drugih. Ništa manje nego cijela Biblija može načiniti cjelovitog kršćanina.

Aiden Wilson Tozer

Ne uznemiravaju me dijelovi Biblije koje ne razumijem, već oni koje dobro razumijem.

Mark Twain

Nemoguće je valjano upravljati narodom bez Boga i Biblije.

George Washington

Ako u mojim mislima ili izražavanju ima nečeg hvalevrijednog, to je zasluga mojih roditelja jer su u mene usadili ljubav prema Svetom pismu.

Daniel Webster

Bibliju treba smatrati velikim izvorom sve istine po kojoj se ljudi trebaju ravnati u vlasti i društvenim odnosima.

Noah Webster

Oh, daj mi tu Knjigu! Daj mi Božju knjigu po bilo koju cijenu. Želim biti čovjek Knjige.

John Wesley

Želio bih znati put k Nebu kako bih sretno uplovio u luku blaženstva. Bog je sâm sišao da nas uči tom putu. On je taj put opisao u jednoj Knjizi. To je Biblija!

John Wesley

Ako se želite upoznati sa Spasiteljem, proučavajte Sveto pismo.

Ellen G. White

Bog je odredio da Biblija bude udžbenik za cijelo čovječanstvo — u djetinjstvu, u mladosti, u zrelim godinama — i da se stalno proučava.

Ellen G. White

Jedino što postoji na ovom svijetu na što se možemo osloniti jest Božja riječ.

Ellen G. White

Kad navale kušnje, nemojmo gledati na prilike ili na osobnu slabost, već na silu Riječi. Sva njezina sila pripada nama.

Ellen G. White

Oni koji proučavaju Bibliju, koji se savjetuju s Bogom i oslanjaju na Krista, bit će osposobljeni da u svakom trenutku i u svim okolnostima postupaju mudro.

Ellen G. White

Stvaralačka sila koja je stvorila svjetove nalazi se u Božjoj riječi.

Ellen G. White

U Bibliji nalazimo jedina sigurna načela djelovanja. Ona je prijepis Božje volje, izraz božanske mudrosti.

Ellen G. White

Milijuni ljudi stoljećima visoko cijene Bibliju; to je najutjecajnije knjiga koja je ikad napisana.

James Emery White

Jednostavno rečeno, Biblija je najpouzdaniji dokument u povijesti s obzirom na vjerodostojnost teksta.

James Emery White

Čitam Bibliju da bih razumio što se danas događa.

Eli Wiesel

Biblija je za vladanje nad ljudima, od ljudi i za ljude.

John Wycliffe

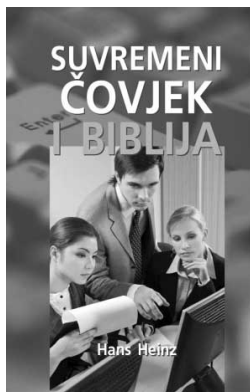
Sveto pismo potječe od Boga, a ne od čovjeka, pa će ti Bog koji prosvjetljuje dati da razumiješ kako taj govor dolazi od Boga.

Ulrich Zwingli

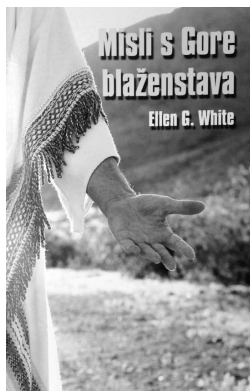
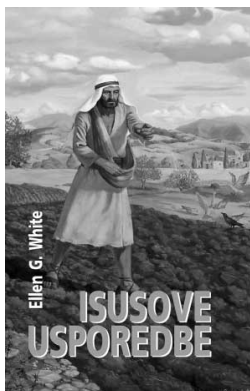
Božja riječ ne može pogriješiti; ona prosvjetljuje, poučava, podiže, obasjava dušu spasenjem i milošću, tješi je u Bogu, čini je poniznom tako da iz vida gubi pa i zaboravlja sebe i prihvaća Boga.

Ulrich Zwingli

Knjige o Bibliji

Naručite izravno od nakladnika:
www.znaci-vremena.com • tel. 01 2361-920

Kazalo

Uvod.....	7
Kako započeti?	11
Čitajte bez napora	25
Svijest o podrijetlu Biblije	36
Novi zavjet	43
Izaberite prijevod	48
Problematicni izrazi	58
Teška mjesta	69
Proročki simboli	85
Čitajte Bibliju!	98
<i>Misli o Bibliji</i>	105